

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α' ΙΟΥΝΙΟΣ - 1927 - ΤΕΥΧΟΣ 7^ο

“ΑΓΑΠΗΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ”

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Μύρισε ή βιόλα: κιάλας χιές τήν είδα! όρθή, μεγάλη
σιμά στο δρόμο τών γοργών, τρεχόμενων νερών
πὸν ἔθλιβαν, πότε, μέσα τους τὸ ἄβρό της τὸ κεφάλι,
ἢ ἓνα πετούμενο ὄνειρο πρωτάριων φτερῶν.
Κ' ἐγώ; θὰ ξαναζήσω — πές! μιᾶς Ἄνοιξης τίς χάρες
παλιᾶς; θὰ ξαναἰδῶ τ' ἄγνά σου μάτια νὰ μοῦ τάζουν;
Ἔλα! τὰ πάντα ἀποζητοῦν ἐσένα! οἱ κνηγάρες
οἱ πεταλοῦδες, κ' οἱ γλαυκὲς βιόλες γιὰ σὲ στενάζουν.

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ Κ' Η ΑΝΟΙΞΗ

Τὸ χελιδόνι μοῦ ἔλειψε ἀπ' τὴ στέγη, πὸν ἀγαποῦσα,
κ' ἤρθε στὴ στέγη σου γοργό:
Γιατί; — Γιατί! Εἶσαι ἢ Ἄνοιξις ἢ γλυνοκελαϊδοῦσα,
κι' ὁ κρύος χειμῶνας εἴμ' ἐγώ!
Σωστά. Τὸ νοιώθω τὸ γιατί θᾶσαι μαζρονὰ ἀπὸ μένα.
Ἦ μάυρη, ὦ μισημένη ἀλήθεια!
Νὰ ξεγυρωσούν δὲν μποροῦν τὰ χιόνια, παγωμένα,
καὶ τὰ ροδόβαφα, μετὰ τῆς Ἄνοιξης τὰ στήθεια!

Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ Κ' Η ΑΝΑΜΝΗΣΗ

Τὸ ἀμάρτημα πὸν ἐγεύθηκα! Χορταίνω; ἄ! δὲ χορταίνω,
νὰ τὸ θυμοῦμαι, ἔτσι γλυκό...
Ἡ ὥρα δὲ φτάνει νὰ μὲ βροῖ ποτέ; μετανοιωμένο
γι' αὐτὸ τὸ ἄγνό, τὸ ἄγνό καζό:
γιατί, ἢ μετάνοια ὅσο νὰρθῆ, μυριόμορφη, μεγάλη
ἢ ἀνάμνησή του, δὲ μ' ἀφήγει:
τόσο, ποί, τέλος, καταρτῶ νὰ τὴν ποιῶ καὶ πάλι
τὴν ὥρα τὴ Βαλπούργεια ἐκεῖνη!

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΝΕΙΡΕΤΑΙ Η ΕΤΕΛΚΑ... (*)

Μεσ' στο γοτθικό σαλόσι
 μπρός στο τζάκι τὸ σβυστό
 νείρεται ἡ Ἐτέλκα μόνη...
 θεία μισόγυμνη (παγῶσι
 — ἄσπρο ἢ πέρλ; — σὲ στὴλ Βαπτῶ)
 στὸ σκοτάδι ὡς ἄχνη ἀπλώνει
 μαργαριταρένια σκόνη
 τ' ὄνειρό της στὸ κλειστό
 γκρίζο γοτθικό σαλόσι :

Ἦταν χιές' στὸ πάροχο — ὄχορὸ
 ξέφταγε τὸ δαίλι. Οἱ κοῖνοι
 κι' οἱ λιμπέλες σ' ἓνα ἄβρο
 ταίριαζαν παρτέρι... Ἐκείνη
 μὲ τὸ Ζίγκμοντι εἶχε μείνη
 μόνη μέσα στὸν πιερό
 στεναγμό, πὸν στέλνει ἄδρο
 στὴ νυχτιὰ τὸ μπουγαρίσι.

Κάτω ἀπὸ ἓναν οὐρανὸ
 θαῦμα, μεσ' στὰ μῦρα, μόνοι
 ἐκείνη, ὁ Ζίγκμοντι κι' ἓνα ἀηδόσι
 (Ἦταν κι' ἓνα ἀηδόσι!). — Ὁζνὸ
 κύνειο κίνημα τῆς ζώνει
 τῆ λεπτῆ τάρια... πνικνὸ
 κάποιο κίβισι τοὺς κνκλώνει...
 ...Μπρός στο τζάκι τὸ σβυστό
 νείρεται ἡ Ἐτέλκα μόνη.

ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΜΥΡΑΣ

(*) Μπαλάντα ἀπ' τὸ μονόπραχτο Loup Garou.

ΚΡΥΟ... ΚΡΥΟ

Ἐσκόρπισε καὶ τὰ στερνὰ κιορνιασμένα φύλλα
 τῆ νύχτα χιές ἢ ἄπονη τῆς θύελλας δομή
 ὀλόπικνη στὴ λίμνη μας ἀπλώθηκε μαυροῖλα
 κι' ἀπόμακροι τῆς θάλασσας ἀκούγονται λυγμοί.

Σὰ διαρκὲς παράπονο, ἀργό, μονομουριστό
 ἢ χειμωνιάτικη βροχὴ ἀτέλειωτα σταλάζει,
 τ' ἀντικρινὸ παράθυρο εἶν' τώρα σφαλιστό
 καὶ ἡ θλιμμένη ὄψι του μὲ τὴν ψυχὴ μου μοιάζει.

Μέσα στὸ κρύο, στὴ βροχὴ, διαβάτες προχωροῦνε
 ἀμίλητοι, καρτεριοί, σὰ ροῦχα τυλιγμένοι
 τὴν τωρινὴ ἐρήμωσι τῆς πόλης ἀψηφοῦνε
 ἠλιολουσμένη ἀνοιξι καθεὶς κρυφοπροσμένει.

Ὅμως τὸ κρύο πεῖδ δομὴν μὲς στὴν ψυχὴ μου νοιώθω
 γὰ διώχνη κάθε ἀνοιξι, γὰ σβήνη κάθε πόθο.

ΡΙΚΑ ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ

Παλιές μου ἀγάπες, σκόρπιες, πῶς ξανάρχεστε
 τὸ βραδινὸ σμιχτὲς στὴν κάμαρά μου
 καὶ πλημμυροῦτε φῶς μέσα στὰ μάτια μου
 ξαναγεννώντας ὅλη τὴ χαρὰ μου.

Παλιές μου ἀγάπες κι' ὄνειρα ἀναπάντεχα
 κνηρημένα χρόνια ἀπ' τὴν ἀνία,
 φύγατε πιά μὲς ἀπ' τὸ στίχο μου
 κι' ἀπ' τῆς κοινῆς ζωῆς τὴν τρικυμία.

Καὶ τὸ ταχύ, πὸν μόλις ταλαντεύεται
 κάποιος καημὸς ἀνείπωτος ἐντὸς μου,
 γυρνᾶω δετὸ τὸν πόθο μου σὰ σύννεφα
 μὲ τὴν παλινοδιά τοῦ ἔρωτός μου.

1927

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

ΤΟ ΦΙΛΙ ΤΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ

Στ' ὄνειρό μου σ' ἔχω δῆ
μ' ἄσπρα ἀνάγλυφα σὲ φοίζα,
φόντο γύρω σου ροδί,
πάνω σου χρυσοῦ κορνίζα.

Τὶ παρίστανες; θεά;
Νύμφη ἄραγε; Βακχίδα;
Κάτι τέτοιο. Ἄλαφρονά
ξάφνω νὰ κινεῖσαι εἶδα.

Μ' ἓνα στρόβιλο παρμένο
ἀπ' ἀρχαῖο χορὸ σεμνό.
Κατεβαίνεις καὶ παρμένο
μ' ἀκουμπᾶς φιλί... Ξυπνῶ

σὰν νὰ μὲ πιγε τὸ πνέμα
καὶ νὰ γύρευα βοήθεια.
Τὶ γλυκὰ φιλεῖ τὸ πνέμα!
πὺρ γλυκὰ κι' ἀπ' τὴν Ἀλήθεια!

ΛΑΛΙΟΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ

ΟΞΩ ΧΟΡΕΥΟΥΝ...

Ἄοξα χορεύουν, φωνασκοῦν — δογιάζουν στὸ σαλόνι.
Ἐγὼ μέσα στὴν κάμαρη πὺρ ἡ μοναξιά τὴ ζῶνει,

ἀπέχω καὶ συχαίνομαι τὶς φαῦλες τοὺς τὶς τέρφεις
καὶ μέσα στὸν ἐσόκοσμο καὶ μόνο μέσ' στὶς σκέψεις

μὲ λίγη πίστη βοίσκομαι — πικρὸς παρατηρήσεις!
— Σὺ, σκέψη, τάφο ἀπὸ ζωὴ μπορεῖς νὰ ξεχωρίσης.

1927

Γ. Α. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ

ΑΚΑΚΙΑ

Ἄπο γονεῖς βαρβάρους, σὲ μιὰ χώρα βάρβαρη, μα-
κρὰ εἰς τὸν ὠκεανό, γεννήθηκε ἡ κόρη Ἀκακία. Κι' ὅταν
πρωτάνοιξε τὰ μάτια ἦταν νόστιμη καὶ ἤδη μία χαρά· δὲν
ἐθάσταξε, ἔτρεξε ἀμέσως γιὰ νὰ τὴν χαδέψει ὁ ἄνεμος τοῦ
δάσους ὅπου κατοικοῦσε ὁ πατέρας της, ὁ ξυλοκόπος. Σύν-
τροφο ἄνθρωπο δὲν εἶχε, ἡ μητέρα της ἐνωρὶς ἀπέθανε,
ἔκανε φίλους τὶς χρυσοῦνγες καὶ τὰ πουλιὰ καὶ τοὺς ἄ-
στειοὺς ψύλλους. Αὐτοὺς τοὺς τελευταίους μάζευε. Ἐπάνω
σὲ κανένα κλαδί τοὺς ἔδενε μὲ τίποτε κλωστὲς βγαλμένες
ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν ἀθανάτων, καὶ τοὺς θαύμαζε: ἔκαναν
τὴ κούνια, εὔρισκε, πολὺ καλύτερα κι' ἀπὸ τῆς μαίμουδες.
Τὸ γέλοιο της ἄλλωστε καὶ τὰ κομψὰ της δάκτυλα, κατῶρ-
θωσαν νὰ δαμάσουν, ὡς καὶ τὴ σοβαρότητα τῶν μυρμη-
κιῶν. Γιὰ ἐκείνη τὰ ζωῦφια ξεχνοῦσαν τὸ πείσιμα τῆς
δουλειᾶς των καὶ παρὰτρεχαν πὺρ θὰ ξεπεράσει τ' ἄλλο.

Ἐνα ἀπόγευμα τῶν ὀκτῶ χρονῶν της, μὲ ἥλιο γύριζε
ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐπάνω στὸ κεφάλι της, γιὰ τὸ πατέρα της
ἔφερεν γαλέτες ἓνα καλάθι, ὅταν στὴ μέση τοῦ δρόμου,
μὲς στὴ σκόνῃ συνάντησε καθισμένο ἓνα ἀγόρι μικρό, γυμνὸ
ὅπως ἐκείνη, παχουλό, καὶ σὰν τὰ ρόδα κόκκινο. Ἐκλαιε,
τὸ σήκωσε. Τοῦ ἔδωσε μιὰ γαλέττα, τὸ ἔσυρε ἀπὸ τὸ χέρι
ὡς τὸ δάσος. Γιὰ νὰ τὸ διασκεδάσει τοῦ ἔκοψε κούμαρα
καὶ βατόμουρα, τοῦ ἐχάρισε δυὸ χρυσοκάνθαρους κι' ἓνα
πουλί κίτρινο ὄλο καὶ γαλάζιο. Ὑστερα; Ἐπαιξαν κυνη-
γητό, ἀνέθηκαν στὰ δένδρα, μάζεψαν μαζί χρωματιστὰ
αὐγά καὶ τέλος κορρασμένοι κάθισαν κ' οἱ δυὸ ἔπάνω στὴν
ἴδια πέτρα. Ὁ ἥλιος ἔδυε: δὲν θὰ ἀργοῦσαν νὰ ἀποχω-
ρισθοῦν, τὸ καταλάβαιναν, καὶ ἡ καρδιά των ἄρχιζε νὰ γί-
νεται βαρῦ, ὅπως τὰ βλέφαρα των πὺρ ἐπιθυμοῦσαν κι'
ὅλας ὕπνο.

Ὅσο τὸ φῶς ὀλιγόστευε, τόσο τὸ πρόσωπο τοῦ ἀγο-
ριοῦ καὶ περισσότερο ἀκτινοβολοῦσε. Τῆς τὸ ἐξομολογή-
θηκε. Δὲν εἶχε γεννηθεῖ ἀπὸ ἀνθρώπους, ἦταν τὸ παιδί
θεός, ὁ Ἐρως. Ἡ μητέρα του ἡ Ἀφροδίτη, μὲ μιὰ χονδρὴ
βέργα τὸν εἶχε τὸ ἀπόγευμα δείρει, ἐπειδὴ ἀπρόσεκτος γιὰ
τὲς συνέπειες, σὰν πάντα, εἶχε μ' ἓνα βέλος του πληγώσει
ἓνα σακάτη γέρο, τὴ στιγμὴ πὺρ κύτταξε μιὰ νέα κόρη

καὶ ὠραία. Ὁ γέρος ἦταν πλούσιος, καὶ δὲν θὰ δυσκολεύουνταν νὰ τὴν πανδρευθεῖ. Αὐτὸ σὰν προσβολὴ εἶχε θυμώσει τὴ μητέρα του θεά.

Τοὺς πολλοὺς πόνους του, τὸ μιᾶς καὶ παιδὶ γιατί δὲν εἶχε δικαίωμα νὰ παίξει, μὲ πολλὰ λόγια τῆς διηγῆθηκε ὁ Ἔρως, καὶ τὴν ἐρώτησε: Τὶ θὰ ἐπιθυμοῦσε. Ἐνα ἐνθῦμο ἀντάξιό του ἤθελε νὰ τῆς ἀφίσει. Ἡ Ἀκακία κῦτταξε μὲ ζήλεια τὸ κίτρινο καὶ γαλάζιο πουλὶ ποῦ τοῦ εἶχε ἡ ἴδια χαρίσει, μὰ δὲν ἐτόλμησε τίποτε νὰ τοῦ ζητήσῃ. Τὸ νέο ὄνομά του τὸ «θεὸς» τὴν εἶχε κάνει ντροπαλή. Γιατὶ τῆς τὸ εἶπε αὐτό· μήπως ὑπῆρχε ἀνάγκη;

Τὸν ἐξέπληξε. Τοὺς ἀνθρώπους ὅλους μὲ παράπονα καὶ ἀφθονα παρακαλῶ τοὺς εἶχε πάντα συναντήσει. Κακίες διάφορες, νὰ πληγώσει ἄλλους, ὡς κι' ἄλλα κλύματα γιὰ τοὺς ἰδίους ἑαυτοὺς των δὲν τοῦ εἶχαν γυρέψει; Ἐκείνη γιατί σιωποῦσε; Εὐκόλο δὲν τοῦ ἦταν, ἕνα δῶρο ἀπὸ τὸ μεγάλο σύμπαν νὰ διαλέξῃ. Βιάζετο, ἔκανε τὸ μεγάλο ὄρο, καὶ τὸ πιὸ δύσκολο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ὑπεσχέθη. Στὸ μέλλον θὰ γίνετο προσεκτικός. Κανένα βέλος του εἰς τὴν τύχη δὲ θὰ ἔριχνε γιὰ νὰ μὴ τύχει καὶ κατὰ λάθος τὴν πληγώσει. Ποτέ ἔτσι στὴν καρδιά της ἕνα ὄνομα ἢ μιὰ εἰκόνα δὲν θὰ τῆς σταματοῦσε. Τὶ εἶδους δῶρο ἦταν αὐτὸ ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ ἐγγίξει, ἡ Ἀκακία δὲν κατάλαβε τὸν εὐχαρίστησε, μόνο καὶ μόνο, γιατί εἶχε τὸ ὕφος νὰ νομίζει πῶς κάτι σπουδαῖο νὰ τῆς χάριζε. Καὶ ἀποχωρισθῆκαν.

Ὁ καιρὸς γλήγορα περνᾷ, ὁ πατέρας της πέθανε. Τὸν ἀγαποῦσε ὑπερβολικά, τὸν ἔκλαψε, τὸν ἔθαψε κοντὰ εἰς τὸ χωριό, μακρυνὰ ἀπὸ τὰ δένδρα ποῦ θὰ τοῦ θύμιζαν τὶς δυστυχίες τῆς ζωῆς του, τὸν πέλεκε καὶ τὴν ἀνάγκη κόπου. Τὴ γῆ τοῦ τάφου του τὴν ζύμωσε μὲ μέλι γιὰ νὰ τοῦ φανεῖ πιὸ ἐλαφριά, καὶ φύτεψε εἰς τὸν τάφο του πᾶν ἄνθη, ποῦ πότισε μὲ χρυσὸ κρασί· χρώματα πιὸ τρελλὰ καὶ εὐθυμα, νόμιζε, πῶς ἔτσι θὰ ἀποκτοῦσαν. Νὰ κατοικήσῃ δίπλα του, στὸ χωριό, στὴν ἀρχὴ σχεδίασε. Δὲν τὸ κατώρθωσε. Τὰ φορέματα τὸ σῶμα της δὲν τὰ συνήθισε, στὸ δάσος εἶχε γεννηθεῖ καὶ οἱ φίλοι της ἐκεῖ τὴν ἀπαιτοῦσαν.

Δὲν ἄλλαξε λοιπὸν ζωὴ. Σὰν πρὶν ἀνέβαινε στὰ δένδρα, θρέφετο μὲ ἄγριους καρπούς, ἐκρύβετο στὰ φύλλα, ἢ, ἑαπλωμένη στὸν ἥλιο μάζευε γύρω της τὸ μικρόκοσμό της. Ποτέ δὲν ἀνιούσε· μὲ πολλὴ χάρη ἤξευρε νὰ ξεχωρίζει,

καὶ στὸν καθένα καὶ ἰστὸ παραμικρό, ὅλο καὶ νέα πράγματα νὰ διακρίνει. Ὅπως ὅμως ἡ ἡλικία της εἶχε ἀλλάξῃ, ἦταν φυσικὸ καὶ τὰ παιχνίδια της νὰ γίνουν διαφορετικά. Ἐνα πρωτὶ, ἐκεῖ κατὰ τὸ μεσημέρι, μὲ γέλοια παρακολουθοῦσε ἕνα μυρμηκι. Τὸ ὑποχρέωνε νὰ ἀγωνίζεται καὶ νὰ τρέχει μέσα στὲς ρυτίδες τοῦ χεριοῦ της, μὰ τῆς γλύσθησε. Πάνω στὸ σῶμα της, ὅπου εἶχε πέσει, καθὼς τὸ γύρευε, συνάντησε μὲ ἐκπληξὴ τὰ στήθη της. Παράξενα τῆς φάνηκαν. Δὲν εἶχαν μεγαλώσει, εἶχαν κυριολεκτικὰ φουτρώσει. Τὰ ἀγκάλιασε, ἔμοιαζαν μὲ χρυσοὺς καρπούς, προσπάθησε νὰ τὰ δαγκάσει. Τὸ δέγμα των ὡς ἀπαλό, καὶ τοὺς πιὸ ἀπαλοὺς λαιμοὺς πουλιῶν τοὺς ξεπερνοῦσε, δὲν χόρταινε νὰ τὰ χαδεύῃ. Μὲ κόπο κατέβασε τὸ κεφάλι της καὶ τὰ φίλησε, τὰ ἔσφιξε στὰ πιρωμένα μάγουλα της, καὶ ἡ χαρὰ της ποῦ δὲν εἶχε ὄρια, τρεῖς μέρες γύρω των ὄργιασε.

Ἡ ἀνακάλυψή της αὐτὴ τὴν ἐσπρωξε καὶ σὲ ἄλλες περιπέτειες γνωριμίας. Τοὺς θησαυροὺς τοῦ σώματός της, ἀκόμη καὶ τοὺς πιὸ ἀπλοῖκούς, τοὺς γύρευε κι' ἀγάπησε μὲ πάθος ἕνα ἕνα. Μὲς στὴ χαρὰ της ὅμως τοὺς ἄλλους φίλους της δὲν λησμόνησε. Καὶ τοὺς χρυσοκάνθαρους καὶ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ἄλλα ζῴφια κι' ἄνθη τοῦ δάσους φώναζε κ' ἔβριζε ἐπάνω της γιὰ νὰ γνωρίσουν καὶ θαυμάσουν, κι' ἀγαπήσουν, καὶ χαδέψουν, καὶ φιλήσουν, τὸν ὅμοιο της ποῦ τόσο νόστιμα ἤξευρε νὰ ριγᾷ, τὰ καστανὰ μαλλιά της ποῦ ἔκρυβαν τὰ μῦρα, τὰ μικρὰ δάκτυλα τοῦ ποδιοῦ της τὰ ἄκομψα καὶ τόσο κωμικά, τὰ ἄλλα ὅλα. Ἦταν εὐτυχεστάτη. Οἱ ἀπειρες ἀνάμικτες τοῦ ἑαυτοῦ της καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἀγάπες, διαρκῶς πετοῦσαν ἄτακτα γύρω της καὶ δὲν τῆς ἄφιναν καιρὸ γιὰ νὰ αἰσθάνεται τὰ ἐνάντια. Μιὰ μέρα, εἶνε ἀλήθεια, μιὰ μέρα μόνο κάτι τὴν ἐπισκέφθηκε σὰν μελαγχολία. Εἶχε σκεφθεῖ τὰ μάτια της. Ἦταν μικρά, κι' ἐλαμπαν. Τὰ χάδευε καὶ πεθύμησε ἀπὸ κοντὰ λιγάκι νὰ τὰ δεῖ καὶ ὅπως τὰ ἄλλα νὰ τὰ φιλήσῃ. Στάθηκε ἀδύνατο. Εὐτυχῶς ποῦ ὁ Ἔρως ἀγρυπνοῦσε κι' ὅπως τῆς ὑπεσχέθηκε, δὲν τὴν τόξευσε. Ἀκριβῶς ὅπως γιὰ τὸν ἥλιο καὶ τὰ ἄστρα καὶ τὰ ἄλλα μακρυνὰ ἀγαπητά, ποῦ δὲ μποροῦσαν νὰ φτάσουν στὴν ἀγκαλιά της, ἀρκέσθηκε νὰ τὰ τιμήσῃ μὲ χοροὺς, γέλοια, κι' ἐπιφωνήματα θαυμασμοῦ.

Μιὰ τέτοια πρωτάκουστη χαρὰ στὴ γῆ, ἔφθασε φυσικά καὶ στὰ αὐτιὰ τοῦ Οὐρανοῦ· ὁ Δίας συγκινήθηκε, δὲν

επείσθηκε. «Εἶνε ἀδύνατη» ἐσκέφθηκε. «Ἀπὸ τῆ σάρκα κι' ἀπὸ τὴν ἐπανάληψη φυτρώνει δένδρο ἢ κούρασι, ἐκείνη ἢ ἀνησυχία ἢ κρυφή ποῦ οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουν ντροπή, ἢ καμμιά φορὰ, ἁμαρτία. Ἡ κόρη αὐτὴ γιὰ νὰ ἐξηγήσει, ἢ τὴν κακία ἄλλων, ἢ τοῦ ἑαυτοῦ τῆς τῆς ἀκαθαρσία, ἢ τίποτε ἄλλο παρόμοιο θὰ εὗρῃκε. Τί;» Καὶ ὁ πατέρας τῶν θεῶν, στὸ δάσος ἀπεφάσισε νὰ κατέλει. Πῆρε τὴ μορφὴ βατραχίου· ἔτσι τὸ ζῶο αὐτὸ γεννήθηκε.

Ἐπιθεβαίωσε τὴν ἀλήθεια τῆς φήμης, κι' ὄχι τῆς σκέψης του. Τὰ γουρλωμένα μάτια του κ' ἡ στάση του — σύμβολο ἀληθινὸ τῆς ἐκπληξης, — ἔγιναν οἱ αἰτίες τῆς περιέργειας κ' ἐσήκωσαν γύρω του διάφορα γέλοια. Τὸ ἴδιο ὅμως βράδυ εἰς τὸν Ἴρμη μὲ μελαγχολία ἐξηγοῦσε: «Τὸ τέλειο ἐνὸς θεοῦ, δὲν εἶνε τὸ τέλειο κόρης». Τὴν ἐπομένη τὴν κεραυνοβολοῦσε, τὴν ὥρα ποῦ κύτταζε ἕνα νέο ταξιδιώτη, ὠραῖο. Τὴν τάξι τοῦ κόσμου, τὸν θυμὸ τῆς Ἥρας ἔπρεπε σὰ κυβερνήτης νὰ προλάβει. Τὸ ἕνα τέλειο — τὸ θεϊκὸ — ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ προστατεύσει. Ὁ φίλος ὅμως τῆς μικρῆς, ὁ Ἔρως ποῦ ἔκλαιε κι' ἀπειλοῦσε ἀπεργία, τὸν ἀνάγκασε νὰ τὴν ἀναστήσει καὶ κάνει ἀθάνατη. νὰ τὴ μεταμορφώσει στὸ δένδρο, ποῦ ἀπὸ τότε ὑπάρχει καὶ λέγεται ἀ κ α κ ι α.

Τὰ μικρὰ φύλλα τῆς θυμίζουν τὸ σχῆμα τῶν ματιῶν τῆς· εἶνε πολλὰ, γιὰ νὰ θυμίζουν πῶς πολλὰ ἔβλεπε. Τὸ πράσινόν των δὲν εἶνε ἄγριο. Τὰ ἀνθὲ τῆς μαζεύουν καὶ φωνάζουν ἀκόμη τὲς χρυσόμυγες, — καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

ΠΑΡΙΣΙ

Γ. Α. ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΤΗΝ ΕΚΔΡΟΜΗ

Τὸν Γιάννη Πετεινὸ τὸν ζητούσαν πάντα οἱ παρέες. Γιατὶ γνώριζε πολλὰ πράγματα, ποῦ ξεφεύγουνε συνήθως ἀπ' τὴν κατοχὴ τῶν κοινῶν θνητῶν. Ἦταν ἕνας ἐρασιτέχνης μάγος. Naί, ἕνας μάγος ποῦ κύτταζε ὅλως ἀσύμφερα τὴν τύχη τῶν γνωστῶν του, στὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ, καὶ διάβαζε τὸ μέλλον στὸ χέρι. Κι' ὅλως ἀντίθετα ἀπ' τοὺς ἄλλους συναδέλφους, λέγοντας τὴν τύχη στοὺς φίλους του ἐπρόσθετε: «ἀνώφελα τὴν μαθαίνετε, γιατί δὲν θὰ μπορέσετε νὰ ξεφυγετε τὸ πεπωμένο σας». Καὶ γελοῦσε. Οἱ ἀπαντήσεις του κ' οἱ συζητήσεις του εἶχαν πολλές φορὲς τόση ἀφέλεια, ποῦ δίσταζε κανεὶς ν' ἀποφανθῆ, ἂν ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἦτανε βαθὺς γνώστης τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, ἢ ἕνα ἐπιπόλαιο ὑποκείμενο ποῦ ἔπαιρνε στὰ σοβαρὰ τὸ ρόλο του ὡς μάγου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅμως, ὅτι ἡ παρέα του ἦτανε εὐχάριστη καὶ γι' αὐτὸ περιζήτητη. Καὶ πάντα ὅταν πηγαίνανε στὴν ἐξοχή, οἱ διάφοροι γνωστοὶ του τὸν παίρνανε μαζί τους. Γιατὶ εἶναι βέβαιον, πῶς ὅσο κέρφι κι' ἂν ἔχη κανεὶς, δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κρατήσῃ ὀλόκληρη μέρα. Κι' ἔτσι ὕστερα ἀπ' τὸ φαγί, ὅταν ζαλισμένοι καὶ κουρασμένοι ἀπ' τὸ φαγοπότι, ξαπλώνονταν κάτω ἀπ' τὰ δένδρα, ὁ Γιάννης Πετεινὸς ποῦ ἴσαμε κείνη τὴ στιγμή δὲν ἔπαιζε καὶ μεγάλο ρόλο, γενόντανε τὸ κύριο πρόσωπο. Ἐνας τὸν πείραζε γιὰ τὴ μαντική του δύναμη, ἐδῶ μιὰ δεσποινὶς τοῦδινε μὲ νάζι τὸ χέρι τῆς νὰ δῆ τὴν τύχη τῆς, ἐνῶ ἔλλεινε τὸ μάτι στὸ διπλανό τῆς ποῦ τῆς ἔκανε κόρτε. Ἄλλος ζητοῦσε ἱστορίες κι' ἀνέκδοτα. Καὶ σ' ὅλους πρόθυμος, περιποιητικὸς, μὲ τὸ μειδίαμα στὰ χεῖλη, ὁ Γιάννης Πετεινὸς, ἀπαντοῦσε, μὲ μιὰ φράση, μ' ἕνα ἔξυπνο καλαμπούρι, κ' ἔπαιρνε ἕνα σοβαρὸ καὶ πένθιμο ὕφος, γιὰ νὰ πῇ ἕνα ἀστεῖο. Ἔτσι ἦρτανε τὰ πράγματα κάποτε καὶ στερεώθηκε ἡ φήμη του ὡς μάγου.

Εἶχε πάγη ἐκδρομὴ μὲ μιὰ μεγάλη παρέα. Μὰ σ' αὐτὸ τὸ Αὐγουστιάτικο ἀπόγευμα, ὁ Γιάννης Πετεινὸς ἦτανε ὀλκωδιδίου ἀκεφος. Τοῦ κάκου τὸν παρακαλοῦσαν νὰ πῇ κάτι, αὐτὸς δὲν μιλοῦσε τίποτε, οὔτε κὰν εἶχε ἀγγίξῃ τὸ φαγί. Τὸν πῆσαν νὰ μιλήσῃ, νὰ πῇ τίς αἰτίες ποῦ τὸν

αναγκάζανε να σιωπά και να μελαγχολή. "Όλη η παρέα τον περικύκλωσε και τον ρωτούσε.

Τέλος μίλησε. Παρακάλεσε να τον συχωρέσουν. Ναι, έπρεπε να τον συχωρέσουν γιατί κι' ο ίδιος δεν ήξερε συχνά τι είχε. Μιλούσε και ύποκλινότανε λίγο κωμικά, μα στο πρόσωπό του ήτανε χυμένη μιὰ άπειρη μελαγχολία. Έτσι του συνέβηκε πολλές φορές, εκεί που πήγαινε κάπου όλος χαρά, άξαφνα να τον κυριεύη μιὰ ανεξήγητη μελαγχολία. Τόν επηρέαζαν πολλές φορές πράματα ξένα, όλωσδιόλου ξένα. Μπορείτε να τὸ πῆτε ὅπως θέλετε, εἶπε, και χαμογέλασε. Μάλιστα και τηλεπάθεια ακόμα. Νά, παραδείγματος χάρη, τὸν περασμένο μῆνα, ἀκριθῶς σὰν τώρα, εἶχε μιὰν ἀνεξήγητη μελαγχολία. Τοῦροχότανε να κλάψη, να δαρθῆ, να χτυπήση τὸ στήθος του, και να γιομίση τὸν κόσμο ἀπὸ λυγμούς σὰ να τοῦ συνέβαινε τὸ μεγαλύτερο κακὸ που μποροῦσε να τοῦ συμβῆ. Κι' ἐντούτοις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἀτομικῶς τοῦ ἰδίου, δὲν τοῦ συνέβηκε ἀπολύτως τίποτε. Τὴν ἐπομένη ἀργὰ ἔμαθε τὴν ἔκρηξη τῆς φάμπρικας που ἔκανε τὸν δυναμίτη γιὰ τὰ λατομεῖα και τὸν σκοτωμὸ τῶν δέκα ἐργατῶν που δούλευαν ἐκεῖ, και πὸν μετξὺ τους ἦτανε ὁ χημικός, ὁ παιδικὸς του φίλος. Τὰ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια ἤρεμα, χωρὶς βιάση, και ἡ γλυκεῖά του φωνὴ εἶχε μιὰ μεγαλειώδη ὑποβλητικότητα.

Ἔγινε μιὰ μικρὴ πάψη.

Ἡ παρέα που ἦτανε πρὸ ὀλίγου γεμάτη τραγουδία και γέλια μάζωξε τὰ φτερά τῆς χαρᾶς που εἶχε ἀνοιγμένα ἀξένιαστα και κούρνιασε σὰν ἀρωσιτιάριζο πουλί. Ὁ καθένας σκεφτόντανε ἀνήσυχα πὸς ἂν συνέβαιναν πάντα ἔτσι τὰ πράγματα στοῦ Γιάννη Πετεινοῦ, τότε, ἀφοῦ τώρα μελαγχόλησε ἔπρεπε να συμβῆ «κάτι» κακὸ και σ' αὐτούς. Σ' ὅλο τὸ διάστημα που κράτηξε αὐτὴ ἡ πάψη, και πὸν ὅλοι νοερὰ σκεπτόντουσαν τὶ εἶδος κακοῦ μποροῦσε να τοὺς βρῆ, ὁ Γιάννης Πετεινὸς συλλογίζοντανε σὲ μιὰν ἄκρη ἀκίνητος κι' ἔπαιζε μηχανικὰ με τὸ κουμπὶ τῆς ζακέτας του. Μοναχὰ τὰ μάτια του ἀνοικοκλείνανε νευρικὰ σὰ να τὰ θάμπωνε δυνατὸ φῶς. Εἶναι παραμύθια αὐτὰ, φώναζε ὁ φαρμακοποιὸς, που στὶς συζητήσεις εἴπαινε πάντα τὸ μέρος τῶν πολύξερων, εἶναι παραμύθια ἐπανάλαβε και ἄρχισε να γελᾶ δυνατὰ και τὸ γέλιο του ἠχοῦσε ψεύτικα. Και γιὰ να δώση τὸ παράδειγμα τῆς ἀξενιασιᾶς, και γιὰ να κἀνη

τὴν παρέα να ξαναευθυμήση, ἄρχισε να τραγουδᾷ με τὴ φάλτσα φωνὴ του, μιμούμενος ἕνα ἠθοποιὸ δρεπέττας που τραγουδοῦσε σὰ νάψαλλε. Ἡ παρέα πετάχτηκε ἄξαφνα σὰ να ἦτανε τόση ὥρα βυθισμένη σὲ τρομαχτικὰ ὄνειρα, και σὰν ὁ ἐφιάλτης που τῆς ἐπίεζε τὰ στήθια να τὴν εἶχε ἀφίσση κείνη τὴ στιγμὴ. Ἄρχισαν στὴ στιγμὴ να γελοῦνε, να μιλοῦνε, και να πειράζουν τὸ Γιάννη Πετεινοῦ, και ὅλοι τους εἶχανε ὀψη ἀνθρώπων που μόλις γλύτωσαν ἀπὸ ἕνα μεγάλο κακὸ. Κι' αὐτὸς ὁ Γιάννης Πετεινὸς σὰ να εὐθύμησε λιγάκι κι' ἄρχισε μιὰ συζήτηση με ἕνα νέο φοιτητὴ γιὰ τὴ ψυχολογία τῶν σημερινῶν γυναικῶν. Κι' ἔλεγε με τέτοιο χιοῦμο τόσα κακὰ γι' αὐτὲς και γιὰ τὸ φεμινισμό, που και οἱ γυναῖκες ακόμα γελούσανε. Παρακάτω, ὁ γιατράκος — που τὸν ἐλέγαν ἔτσι γιὰτι εἶχε μεγάλη μύτη και φοροῦσε χρυσὰ γυαλιὰ — φόρεσε τὸ καπέλο τῆς Τζίνιας, μιᾶς μελαχροινῆς ὁμορφοκαμωμένης κοπέλλας, κι' ἔκανε τὴν κουσελοῦ.

Στὴν ἀρχὴ ἡ Τζίνια γέλασε, ὕστερα κατσοῖφιασε, και ἔπειτα ἄρπαξε με βία ἀπ' τὸ κεφάλι τοῦ γιατράκου τὸ καπέλλο τῆς, λέγοντας θυμωμένα πὸς δὲν ἐπέτρεπε να τὴν ρεζιλεύουνε μοῦτρα σὰν τοῦ γιατράκου... Αὐτὸς ἐπωφελήθηκε ἀπ' τὸν θυμὸ τῆς και τὴν ἔπιασε ἀπ' τὰ χέρια, κι' ἄρχισε να τὴν παρακαλῆ να τὸν συχωρέση λέγοντάς τὴνα πόσο τὴν ἀγαποῦσε... σὲ λίγο χαθήκανε πίσω ἀπὸ κάτι γαζιές. Κι' ἐνῶ ὅλα αὐτὰ κι' ἄλλα γινόντουσαν στὴν παρέα, ὁ φαρμακοποιὸς που εἶχε δώση πρῶτος τὸ σύνθημα τῆς εὐθυμίας ἄρχισε να στεναχωριέται και να δυσθυμῆ. Σιγά-σιγά ἀποτραβήχτηκε και ξάπλωσε κάτω ἀπὸ ἕνα δέντρο λίγο παράμερα ἀπ' τὴν παρέα.

Κανένας δὲν τὸν πρόσεξε.

Ὁ ἥλιος τοῦκαιγε τὰ πόδια, που ἔξέχαν ἀπὸ τὴ σκιὰ ποῦριχνε τὸ δέντρο. Ἀπ' τὸ νοῦ του μαῦρες σκέψεις περνούσανε. Θυμῆθηκε ἀνάλογα ἐπεισόδια που τοῦ εἶχαν ἀντιτάξει ἄλλα μὲν ὡς ἐπιχειρήματα στὶς θεωρίες του, ἄλλα δὲ τοῦ τὰ εἶχαν διηγηθῆ ὡς ἀτομικὲς ἱστορίες. Κι' ἄρχισε ἕνας φόβος να τὸν κυριεύη και κάτι να πλακῶνη τὸ στήθος του, βαρὺ, πληχτικὸ.

Κι' ἀλήθεια εἶχε φάει τόσο πολὺ. Ἐτρωγε πολὺ, ἦτανε λαίμαργος κι' ὑπόφερε πάντα ἀπὸ τὸ στομάχι του. Και κάθε φορὰ π' ἄρρωστοῦσε, διεκῆρυττε με ὄρκους στὸν ἑαυτὸ

του, πώς μόλις θά γινόντανε καλά, θά ἔπαθε τὸ κακὸ αὐτὸ συνήθιο, θάτρωγε σὰν ἄνθρωπος. Πρὸ παντός, ἔλεγε, θά τρώω σιγὰ καὶ θά μασῶ καλά τὴν τροφή μου. Μὰ μόλις γινόντανε καλά, ξανάρχιζε πάλι, κι' ἔτσι τὰ καθάρσια ἦτανε στὴν ἡμερησία διατάξη. Τέλος, αὐτὸ δὲν τὸν ἔμελλε καὶ τόσο, γιατί ἦτανε φαρμακοποιός. Ἐκεῖνο τὸ μεσημέρι εἶχε φάγη κατὰ τὴν δική του ἔκφραση: «σὰν γουροῦνι» κι ἀναγκάστηκε ν' ἀνοίξη τὰ τρία πρῶτα κουμπιά τοῦ γιλέκου του.

Τώρα αἰσθανότανε σὰν κάτι νὰ ξεφεύγη καὶ ν' ἀπλώνεται ἀπὸ τὸ στομάχι του σ' ὅλο του τὸ εἶναι. Ναί, σκέφθηκε, ἕνας ἄνθρωπος πιδ εὐαίσθητος ἀπ' τοὺς ἄλλους, ἕνας ὑπερευαίσθητος τύπος, ὁ ὁποῖος σὰν δέκτης ἀσυρμάτου δέχεται τὰ ἠλεκτρικὰ κύματα πὸν ἐκπέμπει τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, ἢ κατιτὶ τὸ παρόμοιο. Κι' ἂν γίνῃ τίποτε κακὸ στὴν παρέα, σκέφτηκε, αὐτὸς πὸν θά τὴν πάθῃ θάμα ἐγὼ. Κι' ἀναπόλησε τὴν ἄτυχη ζωὴ πὸν πέρασε. Εἶχε παντρεφτῆ δυὸ φορές, καὶ τίς δυὸ φορές εἶχε κακοπέση. Τὶ θέλεις ἄλλο, μοιροῦρίσε, ἢ νόμισε πὸν μοιροῦρίσε.

Τὸν εἶχε κυριέψῃ μιὰ νόρκη. Δὲν ὑπόφερε τίποτε, μὰ αἰσθανόντανε τὸν ἑαυτὸ του ἄσημα. Στ' αὐτιά του φτάνανε οἱ φωνές καὶ τὰ παιχνίδια τῆς παρέας σὰν ἀπὸ πολὺ μακρὰ, καὶ νόμισε γιὰ μιὰ στιγμή πὸν τὸν χώριζε μιὰ θάλασσα. Καὶ νόμισε πὸν αὐτὸς ἦτανε ξαπλωμένος στὸν πάτο τῆς θάλασσας, ἀπάνω στὸν ἄσπρο ἄμμο, κι' ἀπάνω στὴν ἐπιφάνεια καθόντανε ἡ παρέα του καὶ διασκέδαζε. Τὸ νερὸ ἦτανε καθάριο κι' ἤσυχο σὰν καθρέφτης.

Ὅλη του ἡ ζωὴ ἀπάνω ἀπὸ τὸ γουδί. Μέσα σὲ φάρμακα καὶ μυροειδῆ βρωμαλοιφῶν. Πούφ! ἔκαμε μὲ ἀηδία κι' αἰστάνθηκε τὸν ἀόρατο κρίκο πὸν τοῦφραζε τὴν ἀναπνοὴ νὰ σφίγγεται. Ἄκουσε τὰ μιλίγγια του νὰ χτυποῦνε ἀκανόνιστα: «τικ-τάκ». Ὅταν ἦτανε μικρὸς δώδεκα χρονῶν εἶχε πάρῃ ἕνα ἀπόγευμα στὸν κήπο τὴν μικρὴ του ἑξαδέρφη, κι' ἔτσι κάνοντας ὁ ἕνας πὸν δὲν καταλάβαινε τί ἔκανε ὁ ἄλλος κάνανε «ἄσημα πράματα». Αὐτὸ δὲν τὸ συχώρεσε ποτὲ στὸν ἑαυτὸ του. Τὸ θεωροῦσε χειρότερο ἀκόμα πράμα κι' ἀπὸ κεῖνο τὸ λάθος του πὸν στοίχισε τὸ θάνατο σὲ κάποιον μικρό. Ἐνα ἄγοράκι δέκα πέντε μηνῶν. Τόσος δὰ παῖδαρος τῶλεγε ὁ γιατρὸς πὸν ἦτανε στενός του φίλος καὶ τᾶκανε πλακάκια. Λάθος ἐπαγγελματικό. Τὶ τὰ θές, ὅλοι κάμνουμε

λάθη. Ἄλλοι κάνουνε λάθη καὶ τὰ σβύνουνε, ἐκεῖνος ἔκανε ἕνα μονάχα, πὸν στοίχισε μιὰ ζωὴ. Ποιὸς ξέρει τί παλιάνθρωπος θά γινόντανε, σκέφτηκε, κ' ἔκανε ἕνα ἄγριο μορφασμὸ πὸν θά τὸν προώριζε βέβαια γιὰ χαμόγελο. Κεῖνος ἰδρωτὰς ἔτρεχε ἀπ' τὸ σῶμα του.

Σκέφτηκε νὰ βγάλῃ τὸ μαντῆλι του καὶ νὰ σκουπιστῆ. Καὶ νοερὰ τὸ νόμισε πὸν πραγματικὰ τὸ ἔκαμε. Σὲ λιγάκι εἶπε: «φτάνει πιά, πρέπει νὰ σηκωθῶ» κι' ἔπεσε σὲ μιὰ νόρκη πιδ βαριά. Αἰστανόντανε τὰ μέλη του νὰ βαραινῶν σὰ νὰ εἶχαν χύση μέσα του λυωμένο μολύβι. Ναί, πρέπει νὰ σηκωθῶ, εἶνε τόσο ἀνθυγιεινὸ νὰ κοιμᾶται κα- νεις ὕστερα ἀπ' τὸ φαγί... καὶ προσπάθησε νὰ σηκωθῆ.

Ἐνα ἄγριο μουγκητό: Μμμ... ἀκούστηκε.

Ὅλοι τρέξανε στὸ μέρος του.

Ὁ φαρμακοποιὸς ἦτανε πεθαμένος.

Στὸ πῆγαινε-ἔλα, καὶ στὴν φασαρία τοῦ δυστυχίματος, ὁ καθεὶς σκεφτόντανε μὲ κρυφὴ χαρὰ, πὸν τὸ κακὸ ἦρθε, μὰ πὸν ἔπεσε σὲ ἄλλον καὶ μὲ προθυμία βοηθοῦσε.

Αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο ἐδραῖωσε τὴν φήμη τοῦ Γιάννη Πετεινοῦ ὡς Μάγου. Ὅταν ὅμως ὁ ἴδιος πῆγε σπίτι του, ἔδωσε ἄλλη ἐξήγησι στὴν μελαγχολία του. Στὴν φάκα πὸν εἶχε βάλει γιὰ νὰ πιάσῃ ἕνα μεγάλο ποντικὸ πὸν εἶχε δῆ νὰ τριγυρονᾶ στὴν κάμαρά του, εἶχε πιαστῆ τὸ μικρὸ τὸ κουταβάκι του, καὶ μὲ τὰ οὐρλιάσματά του, εἶχε σηκώσῃ τὴν γειτονιά στὸ πόδι.

Γι' αὐτὸ, φαίνεται, εἶχα μελαγχολήσι, σκέφτηκε, καὶ χαμογέλασε μ' ἕνα ἄλλόκοτο χαμόγελο. Δὲν εἶπε ὅμως που- θενὰ τίποτε.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

“Ας μου επιτρέψει ὁ κ. Μ. νὰ διαφωνήσω μαζί του σὲ μερικά βασικά σημεία τοῦ ἄρθρου του «Οἱ Λυμῶνες τῆς Λογοτεχνίας» («Ἐρμῆς» ἀριθ. 6).

Μὲ τὴν ἄδολη ἐπιθυμία νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν Τέχνη — τόσο ἀπὸ ἰδεολογικὴ ὅσο καὶ ἀπὸ πρακτικὴ ἄποψη — παρασύρεται σὲ ριψοκίνδυνους ὑπερβολισμοὺς ποὺ δὲν νομίζω νὰ συμβαδίζουν μὲ τὸ σκοπὸ του: τὴν ἐξέταση τῶν πραγματικῶν συμφερόντων τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας.

Τὴν πρώτη του παρατήρηση ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεγαλύτερη ἐπίδοση τῶν νέων στὴ λογοτεχνία παρὰ στὴ ζωγραφικὴ, μουσικὴ, γλυπτικὴ κλπ. τὴν βρίζω παρακινδυνευμένη καὶ ἀστήριχτη.

Ἡ ἐξήγηση τῆς τάσεως καὶ κατευθύνσεως αὐτῆς εἶναι φυσικὴ καὶ φανερὴ: οἱ συνθῆκες τοῦ βίου. Ὡς γνωστόν, ὁ ἄνθρωπος παρασύρεται καὶ ἐπηρεάζεται στὴν ἐξέλιξή του ἀπὸ τὸν τρόπο καὶ τὸ σύστημα τῆς ζωῆς του. Ὅταν θελήσωμε λοιπὸν νὰ σχετίσωμε τὸν ἄνθρωπο ὡς πρὸς μιὰ τέχνη, θὰ ζητήσωμε πρῶτα νὰ βροῦμε τὰ στοιχεῖα συγγενείας του πρὸς αὐτήν. Στὴν τωρινὴ περίστασις δὲν θὰ δυσκολευτοῦμε, νομίζω, καθόλου νὰ δοῦμε ὅτι πολὺ φυσικὴ καὶ δικαιολογημένη καὶ ὄχι «νοσηρὴ καὶ ἐπιπόλαιη», εἶναι ἡ κλίση τῶν νέων πρὸς τὴ λογοτεχνία, ἐνὸς κατέχουν τὸ βασικὸ τῆς στοιχείο, τὰ γράμματα, πράγμα ποὺ δὲν συμβαίνει γιὰ τὴ ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ κλπ. τῶν ὁποίων ἀγνοοῦν τελείως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ βία καὶ σύστημα.

Καὶ περὶ ξάστερα ὁ ἄνθρωπος ἀσχολεῖται γενικὰ περισσότερο μὲ τὴ λογοτεχνία ἀπὸ καμμιά ἄλλη τέχνη, γιὰτὶ οἱ συνθῆκες τοῦ βίου τοῦ προσφέρουν πολλὰ συστατικά τῆς μέν, σπάνια δὲ καὶ δύσκολα τῶν ἄλλων. Ἄν ὅπως τὴν πέννα, τὰ παιδιὰ πιάναν στὸ χέρι καὶ χρωστήρα ἢ σμίλη οἱ ἀπότεροις γιὰ δημιουργία θάταν, κατὰ τὴν ἀντίληψή μου ἴσως σὲ ὅλα τὰ εἶδη τῆς Τέχνης. Οἱ συλλογές ποιημάτων καὶ τὰ μερικά βιβλία ποὺ διαβάζουν οἱ νέοι — ὅπως λέγει ὁ κ. Μ. — δὲν εἶναι ὅ,τι στὴ ζωγραφικὴ ἢ γραμμὴ καὶ στὴ μουσικὴ ἢ νότα ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν συγκίνηση ποὺ μᾶς δίνουν οἱ εἰκόνες καὶ γενικὰ οἱ συνδυασμοὶ τῆς Τέχνης

Τὴν ἴδια συγκίνηση ποὺ νοιώθει κάθε ἄνθρωπος — ὅταν καταλαβαίνει τι διαβάσει — ἀπὸ ἓνα λογοτεχνικὸ ἔργο, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν αἰστανθῆ ἓνας ἀνίδεος τῆς γλυπτικῆς μπουστά σ' ἓνα ἄγαλμα. Νομίζω πῶς εἶναι φυσικὸ καὶ δικαιολογημένο. Φυσικὴ καὶ δικαιολογημένη λοιπὸν καὶ ἡ πληθώρα τῶν προσπαθειῶν στὴ λογοτεχνία συγκριτικὰ μὲ τὰ ἄλλα εἶδη Τέχνης.

Διαφωνοῦμε ἐπίσης μὲ τὸν κ. Μ. γιὰ τὸν παράδοξο περιορισμὸ ποὺ ἀπαιτεῖ νὰ ἐφαρμοστῆ στὴν πνευματικὴ μας ἐκδήλωση. Ἄς συζητήσωμε τὶς ἀπόψεις του.

Μιὰ ἀπὸ τὶς κύριες γνώμες του εἶναι ὅτι οἱ ἀληθινοὶ λογοτέχνες, «κι' ἀπὸ τὴν πρώτη τους ἀκόμη ἐμφάνιση, μαρτυροῦν γνήσιο ταλέντο» καὶ ὅτι ριζικὰ πρέπει νὰ χτυπιέται κάθε προσπάθεια ποὺ δὲν ἱκανοποιεῖ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ τῆς ἐκδήλωση. Γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἄποψη του προβάλλει τὰ βιβλία κακοῦ γούστου καὶ τοὺς ἀποτυχημένους συγγραφεῖς.

Καὶ ἐδῶ θὰ ἐπαναλάβωμε ὅτι ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τοῦ κ. Μ. νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν λογοτεχνία μας, τὸν παρασύρει σὲ παρακινδυνευμένα ἐπιχειρήματα.

Ἄν θελήσῃ κανεὶς νὰ ἐφαρμόσῃ κατὰ γράμμα τὶς θεωρίες τοῦ κ. Μ. κεῖνο ποὺ θὰ κατορθώσῃ εἶναι νὰ πνίξῃ τὶς τάσεις τῶν νέων καὶ νὰ σβύσῃ μέσα τους κάθε φωτιά εἰς βάρος τῆς φτωχῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας.

Ἄν ἐξαιρέσωμε μερικὰ σπάνια φαινόμενα λογοτεχνῶν ποὺ ἐπεβλήθησαν ἀπὸ τὴν πρώτη τους παρουσίαση, παντοῦ οἱ περὶ μεγάλοι τεχνίτες ἔδωσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρωτόλεια πολὺ μέτρια. Ἐμεῖς ἰδίως τώρα στὴν ἀρχὴ μιᾶς ζυμώσεως ἀπὸ τὴν ὁποία περιμένομε τὸ δυνάμιμα τῆς λογοτεχνίας μας, πρόγραμμα μᾶς καὶ σκοπὸ μᾶς πρέπει νὰ χωρῶμε τὴν λογισμένη ἀνεκτικότητα καὶ τὴν ἐπιείκεια, καὶ ὄχι τὴν ἄρνηση καὶ τὴν ἐπίκριση. Αὐτὸ ἄλλωστε συνέθεε σὲ τέτοιες περιστάσεις σ' ὅλες τὶς ξένες λογοτεχνίας ποὺ ἐνεθάρρουν καὶ τὸν περὶ ἀσήμαντο δημιουργὸ γιὰ νὰ ἐμψυχώσουν γενικὰ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν Τέχνη ἐλπίζοντας ὅτι ὅσο ξεπλύνεται ὁ κύκλος τῶν ἀσχολουμένων τόσο περισσότερες εἶναι κι' οἱ πιθανότητες γιὰ τὴν ἀνάδειξη πραγματικῶν τεχνιτῶν.

Ἀργότερα, πολὺ ἀργότερα, μπορεῖ νὰ σκεφθῆ κανεὶς γιὰ τὸ κοσκίνισμα. Στὴν τωρινὴ περίστασις, ἐπιβάλλεται

ἀκριβῶς ἢ τακτικὴ τῶν μετρημένων ἀναγνωρισμένων μας λογοτεχνῶν, πού ἀποδοκιμάζει ὁ κ. Μ. Τοὺς προσάπτει μάλιστα εἰδικά ὅτι ἐνθαρρύνουν καὶ ὑποστηρίζουν ἀναξιότητες. Γιὰ τοὺς ἔξω ἀπ' τὴν Αἴγυπτο δὲν μποροῦμε ὑπεύθυνα ν' ἀπαντήσωμε ἐδῶ στὸν κ. Μ. ἀλλὰ γιὰ τὸν δικό μας Καβάφη τοῦλάχιστον ὁ συλλογισμὸς του εἶναι ἐντελῶς ἀστήρικτος. Ὁ Καβάφης ἀκολουθεῖ ἴσως τὴν τακτικὴ πού προαναφέραμε, καὶ πού εἶναι ἡ μόνη ἐπιβεβλημένη στὴν τωρινὴ περίσταση γιὰ τὴν λογοτεχνία μας — νὰ ἐνθαρρύνονται οἱ δημιουργοί· ἀλλὰ ποιὲς ἀναξιότητες ὑπέθαλψε; Ἡ γνωμοδότηση τοῦ κ. Μ. (γιὰ νᾶχη κῆρος) ἔπρεπε νὰ συνοδεύεται μὲ ὀνόματα τῶν ἀναξιοτήτων.

P. Σ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

«*Ενας Ξένος κι' ἄλλα διηγήματα*» Γ. Πιερίδη. Ἐκδ. «Γράμματα» Ἀλεξάνδρεια, 1927.

Διηγηματογράφους μὲ ἀξία δὲν ἔχουμε πολλούς, ἀλλ' ὄρισμένα ἢ θέση αὐτὴ δὲν εἶναι κενὴ στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία. Ἄν ὁ κ. Πιερίδης, νέος καθὼς εἶναι, ἐρχότανε σὰ συνεχιστὴς ἢ συμπληρωτὴς ἐνὸς Βουτυρά ἢ ἐνὸς Παπαντωνίου, δουλεύοντας συστηματικὰ θάφτανε βέβαια μὲ τὸν καιρὸ νὰ ἐπιβληθῇ· στέκοντας ὅμως πού πολλοὶ κλάδοι τοῦ διηγήματος ἔχουνε μείνη ἀνεκμετάλλευτοι, στοχασμένα ἔσπρωξε τὸ δυνατό του ταλέντο σὲ μιὰ δική του κατεύθυνση μὴ θέλοντας νὰ βαδίσῃ σὲ κανενὸς τὸν δρόμο.

Ἐργάστηκε προσεχτικὰ, τεχνικὰ· δὲν ἐπεξήτησε νὰ ξιπάσῃ μὲ πρωτοτυπίες ἀόριστες κι' ἄχαρες. Μορφικὰ τὰ διηγήματά του δὲν ἔχουν νεωτεριστικὸ ὕψος· ἀπαλλαγμένα ἀπὸ κάθε μπλόφα πού πολλοὶ νέοι μᾶς παρουσιάζουν γιὰ ἰδιορρυθμία, εἶναι δουλεμένα ἀπὸ χέρι γεροῦ τεχνίτη, βασισμένα, ἁρμονικὰ, εὐκολονόητα μὲ

δική τους προσωπικότητα, δικό τους τόνο· μοντέρνα στὴν ψυχολογία, στὶς σκέψεις, στὰ συμπεράσματα, καὶ ὄχι ἰδιότροπα στὴ φόρμα καὶ ἀτελεῖ στὴν ἔννοια κατὰ ἀκαθόριστη νεωτεριστικὴ νοοτροπία.

Ὁ κ. Πιερίδης δὲν ζήτησε νὰ ἐμπνευσθῇ ἀπὸ φανταστικὲς ξεχωριστὲς κι' ἀνύπαρκτες φυσιογνωμίες, ἀπὸ σπάνιες διανοητικὲς καταστάσεις κι' ἀκαθόριστους συμβολισμούς, γύρῃε περὶ βαθεῖες, περὶ ἀληθινὲς ἐπιτυχίες, ζωντάνεψε κομμάτια ἀπ' τὴ ζωὴ τῆς πόλης μας, ἔσκυψε κυρίως πάνω στὴν κοινωνικὴ τάξη πού λιγώτερο μελετήθηκε, τὴν μεταξὺ τῆς μεσαίας καὶ τῆς λαϊκῆς — πούχει στοιχεῖα καὶ τῆς μᾶς καὶ τῆς ἄλλης — καὶ μὲ πολλὴ ἱκανότητα ἐργάστηκε στὸ εἶδος του. Ἀφηγεῖται φυσικὰ, χωρὶς λυρισμὸ ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀνεπάρκεια αισθητικῶν ἀποχρώσεων, σὲ γλῶσσα ἀκριβῶς πού ταιριάζει στὸ κριτικὸ-περιγραφικὸ του διήγημα. Ζωγραφίζει τὴν πραγματικότητα, ἀναπαριστάνει σκηνὲς τῆς ζωῆς, ἀπλά, ἀληθινά. Δὲν μᾶς ἐλκύει μόνο τὸ κύριο θέμα στὸ ἔργο του· ἔχει τὴν τέχνη νὰ κάμῃ ἐνδιαφέρουσες καὶ τίς παραμικρότερες λεπτομέρειες.

Δὲν πέρνει τύπους πού νὰ μᾶς ξιπάζουν καὶ νὰ μᾶς κινοῦν τὴν περιέργεια χωρὶς νὰ μᾶς συγκινοῦν, γιὰ εἶναι ξένη πρὸς ἐμᾶς ἢ προσωπικότης τους, μᾶς γνωρίζει μὲ χαρακτηρὸς ἀπ' αὐτοὺς πού καθημερινὰ συναντοῦμε γύρω μας φαινομενικὰ ἴδιους, ἀλλὰ μὲ ἔξωρο τὸν καθένα ἀτομισμὸ.

Ξεσκαλίζει ἔξυπνα, μὲ μιὰ δόση πονηρίας μποροῦμε νὰ ποῦμε, τὴν Ἀλεξανδρινὴ ζωὴ πού ἐπέδρασε πάνω του τόσο ἐντακτικά.

Ἄς μὴ ζήτησε τίς ἐμπνεύσεις του στὴς ἀνώτερης γνώσης τὸ ἐπίπεδο, ἢ ἱκανότης τοῦ κ. Πιερίδη στὴν παρατήρηση, ὁ ἀγῶνας του νὰ βρῇ τὴν ἐπίδραση τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης τῶν προσώπων πάνω στὴν ἔξωτερικὴ ἐκδήλωση, μᾶς μὲ τίς βασικὲς ἀρετὲς πού προαναφέραμε, μᾶς τὸν ἐπιβάλουν σάν ἓνα ἀληθινὸ τεχνίτη στὸ διήγημα. Μὲ τὸν καιρὸ βέβαια τὸν θέλομε περὶ δοκιμασμένο, περὶ πλατὺ στὶς ἔννοιες καὶ περὶ πλούσιο σὲ διακοσμῆσεις.

Ἐνα ἀπ' τὰ κύρια προτερήματα τοῦ διηγήματος τοῦ κ. Πιερίδη εἶναι καὶ ἡ ραφιναρισμένη σάτυρα, ἢ ἀπόκρυφη εἰρωνικὴ διάθεση μὲ τὴν ὁποία σημειώνει τίς ἀσχημίες, εἴτε χτυπητά, εἴτε ἀφήνοντάς τες νὰ νοηθοῦν. Στὸ διηγημά του «Ἐνας Ξένος» μὲ τὴ σημασία βέβαια τοῦ ἀποξενωμένου μᾶς περιγράφει πρόσωπα καὶ περιστάσεις πούπεσαν τὸ Βέργο στὸ σημεῖο νὰ βρῖσκει πῶς τίποτα δὲν τὸν ἐνάνει μὲ τοὺς δικούς του, ἐντελῶς διαφορητικῆς νοοτροπίας, — κι' ἐνῶ ξεκίνησε ἀπ' τὸ χωριὸ γιὰ νάρθη νὰ ζήσει μαζύ τους, χάνει τὴ δουλειά του, παρεξηγεῖται ἀπ' ὄλους καὶ ἀναγκάζεται νὰ φύγῃ.

Τὸ θέμα μελετημένο, δουλεμένο καὶ καλὰ παρουσιασμένο. Ἡ ψυχολογία τοῦ Βέργου στηριγμένη ἂν ἔλειπε ὅμως ἡ σκέψη μιᾶς γυναίκας, θάταν πειὸ δεμένα τὰ νοήματα, γιατί ἂν πραγματικά ὁ νέος αὐτὸς τυραννιέται ἀπ' τὴ σκέψη τῆς γυναίκας πού τὸν ἔφερε στὴν πολιτεία, τότε αὐτὸ μόνο ἀρκεῖ γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ ὅλη τὴν τακτική του. Ἄν τέτοιος πάλι ἦταν ὁ σκοπὸς τοῦ συγγραφέα, πού μᾶς φαίνεται ἀπίθανο, ἔπρεπε τὸ σημεῖο αὐτὸ νᾶνα πειὸ χτυπητὸ γιατί θάταν καὶ ἡ βάση τῆς ἐξέλιξης τοῦ θέματος.

Ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ διηγήματος, ἡ μητέρα τοῦ Βέργου, ὁ ἀδερφός του, ὁ θεῖος του μὲ πολλὴ τέχνη παρουσιασμένα γιὰ νὰ φανταίξῃ ἡ νοστοροπία τους. Ἡ περιγραφή τῶν παραφρενιάδων πού ἐκμεταλλεύονται τὸν μοναδικὸ ὑπᾶλληλο ψυχολογημένη, ἓνα κομμάτι τῆς καθημερινῆς βιοπάλης.

Ἄπ' τὰ καλύτερα διηγήματα τοῦ τόμου μαζὺ μὲ τὴν «Μοναξιά» εἶναι τὸ «Ἄσπρο Ἄλογο» πού μοιάζει ἀραχνούφαντῃ δαγτέλλα.

Ἡ ψυχολογία τῶν μικρῶν. Τὰ παιδάκια μὲ τις ἀντιλήψεις τους, τις ἐπιθυμίες καὶ μικροφιλοτιμίες τους, μὲ τὰ ὄνειρά τους πού χαλιναγοῦνται σὰ μὲν ἀπ' τὸ κλείσιμο στὸ σχολεῖο, στὸ δὲ ἀπ' τὴν σκληρότητα τῆς κυρᾶς. Ἡ ἀπογοήτευση τοῦ Γιώργου — τοῦ μικροῦ ὑπηρετοῦ τῶν 12 χρονῶ — πού γιὰ μιὰ στιγμή φαντάζεται πῶς τὸ ὠραῖο ἄσπρο ἄλογο τὸ ὁποῖο ψόνισαν μὲ τὴν κυρά του θὰ δοθῇ σ' αὐτόν, ἐνῶ γι' ἄλλον προορίζεται, μᾶς συγκινεῖ γιατί εἶναι σπαραχτική, ἀληθινή.

«Στ' ἀνοιχτά» εἶναι ἀπ' τὰ πειὸ χαρακτηριστικὰ διηγήματα πάνω στὴν ψυχολογία τῶν φτωχοκόριτσων τῆς ἐποχῆς. Ἡ ἐργασία τῆς μάνας τοὺς ἔχει ἐξασφαλίσῃ τις πρῶτες ἀνάγκες, οἱ συνθήκες τοῦ βίου ὅμως τὰ φέρνουν σ' ἐπαφή μὲ τὴν καλοπέραση τῶν ἀνεξάρτητων· εἶναι τόσο ἐλκυστική ἢ καλοπέραση... Ὁνειροπολοῦν, σχεδιάζουν, οἱ κοινωνικοὶ θεσμοὶ τὰ βαραίνουν, τὰ τυρανοῦν. Πελαγώνουν, νομίζουν πῶς ἂν ζήσουν ἐλεύθερα, ἂν ξανοιχτοῦν, θὰ εἶναι περισσότερο εὐτυχημένα, καὶ τὰ πειὸ ἀποφασιστικὰ παραστρατίζουν μόλις τοὺς παρουσιαστῇ εὐκαιρία.

Οἱ διάλογοι στὸ διήγημα αὐτὸ ζωντανοί, ψυχολογημένοι, γραμμένοι μὲ μιὰ πονεμένη εἰρωνεία ἀνθρώπου πού δὲν φαντάστικε τὸ θέμα του, ἀλλὰ πού τὸ μελέτησε, πού τὸ εἶδε νὰ ἐξελισσεται στὸν γύρω μας κόσμο.

«Μοναξιά», ἀπεικόνιση τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Ἡ ζωὴ δὲν ἱκανοποιεῖ ὅλους. Εἶναι μερικοὶ πούχουνε μέσα τους μιὰ ἀμφιβολία, ὅλο ἐπιζητοῦν μεταβολές, πέρνουν ἀποφάσεις, τις ἐφαρμό-

ζουν μὲ τὴν ἰδέα πῶς μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ θὰ ἐπιτύχουν, ἀλλὰ τίποτα. Ἀπαλλάσσονται ἀπ' τις συνήθειές τους νομίζοντας ὅτι δεσμεύονται ἀπ' αὐτές, διώχουν τοὺς φίλους τους γιὰ νὰ ἐξυψώσουν μόνοι τὸν ἑαυτό τους, κι' ὅταν βρεθοῦν στὴ μοναξιά — τὴν φοικτὴ αὐτὴ ἐγκατάλειψη τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ ἐγὼ του — τρομάζουν, ζαλίζονται, κι' ἀναζητοῦν τὴν παλιὰ τους ζωὴ. Πολὺ ὠραῖα γραμμένο. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μεγάλη δράση, μᾶς γοητεύει ἡ τέχνη μὲ τὴν ὁποία ὁ συγγραφεὺς χειρίζεται τὸ θέμα του. Οἱ περιγραφές του ἀπεγάδιαστες ἐλκύουν καὶ εὐχαριστοῦν.

Ἐρχόμαστε στὸν «Ἀδερφὸ» μὲ τὴ λεπτὴ καὶ τσουχτερὴ σάτυρα. Ὁ Κώστας εἶχε καλούτσικη φωνή, ὁ ἀδερφός πού βλέπει ἤδη σ' αὐτὸν τὸν μεγάλο καλλιτέχνη τὸν στέλνει ἔξω νὰ σπουδάσῃ. Μέσα του εἶναι πεπεισμένος πῶς ὁ ἀδερφός του θὰ ἐπισκιάσῃ πολλοὺς δοξασμένους τεχνίτες. Τὴν σκέψη του μεταδίδει στὴν οἰκογένεια, στοὺς φίλους. Οἱ ξένοι πού βλέπουν χωρὶς τὸν αἰσθηματικὸ πέπλο τὸν εἰρωνεύονται. Ὁ ἀδερφός παλεύει, θέλει καὶ καλὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν πεποίθησή του. Μὰ ὁ καιρὸς περνᾷ καὶ μᾶλλον οἱ ἀδιάφοροι γνωστοὶ βγαίνουν ἀληθινοί. Ἰδιαιτέρη ἐντύπωση μᾶς ἔκαμε ὁ Ἄντρέας, ἡ ζωντανὴ ζωγραφιὰ τοῦ ἀποτυχημένου τεχνίτη πού δηλητηριάζει κάθε προσπάθεια, γεμᾶτος κακία.

Ὁ τόμος τελειώνει μὲ τὸ «Χωρισμό», μιὰ ὑποβλητικὴ περιγραφή τῆς ἐτοιμοθάνατης μάνας πού θέλοντας νὰ ξεπροβοδίσῃ τὴν κόρη της μὲ τραγούδια ἀφοῦ πάει γιὰ νύφη μακρὰ, ξευχηᾷ ἐκφράζοντας ὅλη τὴν πίκρα μαζὺ καὶ τὴ χαρὰ της:

«Ἐσὺ γιὰ τὴν Ἀμερικὴ
κι' ἐγὼ στὸν ἄλλο κόσμο
κόρη, κοροῦλα μου...»

«Νὰ ζήσεις νὰ γεράσεις
κόρη, κοροῦλα μου...»

Ἡ ψυχολογία αὐτὴ δεξιότεχνα καθὼς μᾶς παρουσιάζεται εἶναι βαθειὰ συγκινητικὴ· νοιώθουμε τὸν πόνο τοῦ χωρισμοῦ νὰ μεταδίδεται καὶ σὲ μᾶς τόσο ὑποβλητικὰ γιατί ζοῦμε γιὰ μιὰ στιγμή στὴν νοστοροπία καὶ στὴν ψυχὴ τῆς μάνας καὶ κόρης.

«*Ἡ Βιβλιοθήκη Ζαγοράς (Πηλίου)*». Γ. Δηλιγιάννη, Καθηγητοῦ, Ἀλεξάνδρεια 1926.

Ὁ καθηγητὴς κ. Δηλιγιάννης συστήνει νὰ ἰδριθεῖ μιὰ βιβλιοθήκη ἢ ὁποία νὰ περιλάβῃ τὰ βιβλία πού ἔμειναν ἀπὸ τὴν φημισμένη, τοῦ 18ου αἰῶνος, βιβλιοθήκη τῆς Ζαγοράς. Τώρα

βρίσκονται σ' ένα πολύ άκατάλληλο και υγρό δωμάτιο, όπου κινδυνεύουν να καταστραφούν. Πολλά σάπησαν άπ' τήν υγρασία. Άλλα είναι σητόβρωτα. Είναι έν τούτοις βιβλία άξίας. Ένα μέρος τους είναι χειρόγραφα. Ο συγγραφεύς κάμνει έκκληση στους πλουσίους έν Ζαγοράς για ν' αναλάβουν τήν διάσωση των βιβλίων.

Στήν πραγματεία του κ. Δηλιγιάννη βρισκόμε τό ιστορικόν τής παληάς βιβλιοθήκης. Έγινε κατά τό δεύτερον ήμισυ του 18ου αιώνος. Μεγάλος δωρητής βιβλίων εις αύτήν ήταν ένας έμπορος έν Ζαγοράς, ό Ιωάννης Πρίγκος, που έζησε επί μακρόν στη Δυτική Εύρώπη — πρώτα στη Βενετία και κατόπι στην Όλλανδία. Πέθανε στη Ζαγορά τό 1789. Η πραγματεία περιέχει μερικές έπιστολές του (έν σχέσει με τά βιβλία που έδώριζε) ή όποιες είναι και γλωσσικώς ένδιαφέρουσες. Άλλος που συνετέλεσε πολύ στην εύδοκίμηση τής βιβλιοθήκης ήταν ένας Ζαγοραϊός κληρικός — Καλλίνικος — ό όποιος, τό 1757, ύπήρξε και Οίκουμενικός Πατριάρχης για έξη μήνες. Ο Καλλίνικος έδώρισε σ' η Βιβλιοθήκη όλη του τή συλλογή βιβλίων.

Η πραγματεία του κ. Δηλιγιάννη έξεδόθη έπιμελεία και δαπάνη των πολύ γνωστών Θεσσαλών λογίων τής Άλεξανδρείας, του Πέτρου Μάγνη και Πήλιου Ζάγρα.

“*Τρεις Νύχτες Ήδονής*”. Ίσαντρου Άρι, Άθήνα. Έκδοτική Έταιρεία «Άθηνά», 1927.

Ο κ. Ίσαντρος Άρις είναι άπό τά πρώτα ταλέντα μεταξύ των νέων λογοτεχνών μας. Και ή ποιήσή του και ή πρόζα του έχουν πάντα κάτι τό έκλεκτικό. Η φόρμα πολλών του ποιημάτων τείνει προς τήν Καβαφική, με πραγματικά άξιοσημείωτην έπιτυχία. Ο πεζός του λόγος, όπως μας παρουσιάζεται στο βιβλίο «*Τρεις Νύχτες Ήδονής*», μάς δείχνει ένα λογοτέχνη με γνώση του τί είναι ύφος. Στίς σελίδες του ή συγκίνηση τής έκφρασης — ένίοτε ή πολλή συγκίνηση — δέν είναι μήτε βεβιασμένη μήτε υπερβολική. Οί λίγες γραμμές με τίς όποιες περιγράφει τό σπίτι τής Έλληνο-Αίγυπτίας πριγκηπέσσας, τήν κίνηση του Καίρου, μιά γωνιά καζίνο, τήν αναχώρηση του άτμοπλοίου άπ' τήν Άλεξάνδρεια μάς φανερώνουν ένα καλό περιγραφητή.

Η παρουσίαση τής Σίβυλλας είναι σά μιά χωριτωμήνη όπτασία. Διαισθάνεται κανείς ότι ό κ. Άρις άγαπά τήν Αίγυπτο, εις τήν όποίαν άνήκει άλλοστε έν μέρος. Έσπούδασε στο Κάιρο. («Όλα τά ξαναβρίσκω» λέγει, «όπως τά είχα άφήση στην άγαπημένη πόλη» — τό Κάιρο. — «Άλλά γώ ζούσα» στο Κάιρο “τήν ξέγνοιαστη

ζωή μου τήν πρό δέκα έτών”. “Στήν Πλατεία Σολιμάν πασα σταμάτησα. Άπό δώ ήταν ό δρόμος που έπερνα παιδί για τό σχολείο”).

Τά “*Τραγούδια*” του κ. Νίκου Προεστοπούλου (Τυπογραφία Έταιρείας Π. Δ. Σακελλαρίου, Άθήνα, 1926), περιέχουν πολλούς στίχους που μάς άρεσαν. Μ' αίσθημα είναι γραμμένο τό “*Μεσολόγγι*” που ό κ. Προεστόπουλος άφιερώνει στον Παλαμά. Η “*Τριπολιτζά*” (άφιερωμένη στον Κωστή Βελμούρα) έχει μπρίο.

“Γειά σου μωρέ Τριπολιτζά, ρετσίνα και καλή καρδιά
“και λεβεντιά στη σέλλα”

Τό βιβλίο περιέχει και μεταφράσεις άπ' τον Βερλαίν, τον Μπωντλαίρ, και τον Μωρεάς.

A. T.

BIBLIA ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΑΓΗΣ. ΒΟΡΕΑΔΗ: “*Άνεμῶνες*” Άλεξάνδρεια. Τυπογραφείο Κασιμάτη και Ίωνά, 1927. Άποκλειστική πώλησις “Γραμμάτων”.

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗ: “*Η άρρώστεια τής “Υβας*”. (Έπαινήθηκε στο διαγωνισμό Ζηκάκη, 1925). Τυπ. Γιάννη Μουρέλλου. Ηράκλειο, Κρήτης.

ΠΟΥ ΜΟΔΙΝΟΥ: “*Ρυθμικές Ζωές*”. Έκδοση «Γραμμάτων», Άλεξάνδρεια.

ΤΑΚΗ ΤΖΩΡΤΖΗ: “*Κισσόφυλλα*” Σικάγο, 1927.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

“*Νέα Ζωή*”, Μάρτης—Άπρίλης 1927. Περιέχει πολύ άξιανάγνωστη ύλη. Και τά δυό τεύχη που έβγαλε φέτος ή “*Νέα Ζωή*” ήσαν καλά: τό δεύτερο όμως αύτό είναι καλλίτερο, γιατί στην έκλογή των συνεργατών τής εφρόντισε περισσότερο: λείπουν τά γραψίματα του κ. Λουκά Χριστοφίδη.

“*Αργώ*”. Όργανο Έλλ. Ένωσης τών Νέων. Τεύχος 4 (XVII), περίοδος Γ'. Από τὰ περιεχόμενα σημειώνουμε μιὰ μελέτη περί κριτικής τοῦ κ. Ήλ. Γκανούλη Ένα διήγημα τοῦ κ. Γ. Πιερίδη, στίχους τών κ. Ν. Γριμάλδη, Π. Παπανδρέου και Ν. Φύλλα. Κοντὰ σ' αὐτά, μᾶς ἐσάτισε ἡ ἀσυναρτησία και τὸ πελάγωμα μιᾶς πρόξας τοῦ κ. Καλβοκορέση με τὸν παράξενο τίτλο “*Ογλα*”.

Τὸ τύπωμα τοῦ τεύχους αὐτοῦ τέλεψε στίς 23 Ἀπριλίου 1927, ἐνῶ τοῦ προηγούμενου τέλεψε στίς 6 Σεπτεμβρίου 1926. Δηλαδή ἐπέρασαν στὸ μεταξύ ἑπτὰ ὀλόκληροι μῆνες... Θάταν εὐχῆς ἔργον ἂν οἱ καλοὶ νέοι ποὺ ἐκδίδουν τὴν “*Αργώ*” φροντίζανε ν' ἀλλάξουν τὸν τίτλο τοῦ περιοδικοῦ των, ἴσως κ' ἔτσι πάψει ἡ γκίνια ποὺ τοὺς κάμει νὰ ἀ ρ γ ο ὦ ν τόσο ἀσυγχώρητα στὴν ἐμφάνισή του. Ένα λογοτεχνικὸ περιοδικὸ ποὺ βγαίνει δυὸ φορές τὸν χρόνο δὲν μπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ μῆτε τὰ Γράμματα, μῆτε τὴν Τέχνη, μῆτε κι αὐτοὺς τοὺς ἴδιους ποὺ τὸ ἐκδίδουν. Φθάνει μέχρι τέτοιου σημείου ἡ ἄγνοια και ἡ ἀνιδεότης τοῦ περιοδικοῦ γιὰ ὅσα συμβαίνουν γύρω και μέσα στὴ Φιλολογία μας, ὥστε νὰ παίρνει στὰ σοβαρὰ και νὰ συζητᾷ με ἀρκετὴ δόση ἀφέλειας — σχεδὸν κωμικῆς — γιὰ κείνη τὴν ρεζιλικὴ ἔκδοση τών “*Σημειωμάτων*”... “Ὅλος ὁ κόσμος ἐδῶ ποὺ ἀσχολεῖται με τὴν Λογοτεχνία ἤξευρε ἀπὸ πρὶν γιὰτι ἀκριβῶς θὰ ἔβγαιναν τὰ “*Σημειώματα*” και τι θὰ ἐπεδιώκανε (τὰ γράψαμε ἄλλωστε στὸ προηγούμενο τεύχος μας) και μόνον οἱ Ἀργεῖτες δὲν τὸ ξεύρανε. Σὰ νὰ κατοικοῦν στὴ σελήνη...

Λυπούμαστε ποὺ γράφουμε κάπως αὐστηρὰ γιὰ τὴν “*Αργώ*”, στὴ συντροφιά τῆς ὁποίας ἀριθμῶμε ἀρκετοὺς φίλους. Ἐλπίζουμε ὁμως πὼς οἱ παραπάνω γραμμὲς μας μᾶλλον θὰ τοὺς ὠφελήσουν, ἂν ἔχουν, βέβαια, τὴν καλὴ διάθεση νὰ τις προσέξουν.

“*Ερσυνα*”, μηνιαία ἔκδοση Οἴκου Α. Κασσιγόνη. Τεύχος τοῦ Ἀπριλίου 1927. “*Ἑλληνικὰ Προβλήματα, Ἑθνικὴ Ἀναγέννησις*” ὑπὸ Γ. Σ. Φραγκοῦδη, τέως πληρεξουσίου Ἀθηνῶν.

“*Ερμῆς*”, ἀρ. 6, 1η Μαΐου 1927. Από τὰ περιεχόμενά του: ἓνα ἄρθρο τοῦ κ. Π. Πατρικίου γιὰ τὸν Ἀραβα ποιητὴ (τοῦ 12ου αἰῶνος) Ἀλη-Ἰμπν-Ἐλ Ρούμη ὁ ὁποῖος ἦταν ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Ὁ παλποῦς του ὀνομάζονταν Γεώργιος, ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστὸν ἀπὸ ποιᾶν ἑλληνικὴ χώρα ἦταν.

Ἄν και σωστὸς Ἀραβὶ και μουσουλμάνος, σὲ μερικά του ποιήματα φαίνεται ὅτι ὁ Ἀλη-Ἰμπν-Ἐλ Ρούμη διετήρησε συνείδηση τῆς ἐξ ἑλλήνων καταγωγῆς του ὀνομάζει ἑαυτὸν “τῆς Ἑλλάδος γέννημα, τῆς πρώτης γῆς τοῦ κόσμου”.

“*Νεοελληνικὴ Τέχνη*”, Ἀπρίλιος-Μαῖος 1927, Ἀθήνα. Μᾶς δίνει δυὸ ὥραϊα φύλλα (3ο και 4ο) με ποιητικὴ συνεργασία τῆς Μυρτιώτισσας, τοῦ Σ. Παναγιωτοπούλου, τοῦ Μαγγανάρη, τοῦ Τσουκιλά και περὰ τοῦ Δανάλη, τοῦ Τερζάκη και τοῦ Ν. Σαράβα. Τὸ ἀξιόλογο αὐτὸ περιοδικὸ, τὸ ὁποῖον ἐκέρδισε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὴν συμπάθειά μας χάρις ποὺ δέχεται πιστὸ στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ εὐγε-νικοῦ του προγράμματος, παρουσιάζει ἀκόμα και μιὰ θαυμάσια ἐκλεχτικότητα ὕλης και περιεχομένου.

Τὸ διπλὸ τεύχος Μαρτίου-Ἀπριλίου 1927 τοῦ “*Φιλότεχνου*” (Βόλου) ἀρχίζει μ' ἓνα ἄρθρο τῆς κ. Ἀγγελικῆς Χατζημηγάλη γιὰ τὴν ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη, στὸ Τρίκερι, ποὺ συνοδεύεται ἀπὸ σκίτσα και σχέδια καμωμένα ἀπ' τὴν ἴδια. Ἡ συγγραφεὺς μᾶς δίνει πολὺ χρήσιμες πληροφορίες γιὰ τὰ σπιτία στὸ Τρίκερι. Κάμνει μιὰ παρατήρηση γιὰ “τοὺς πλαστικούς κλειστοὺς ἐξῶστες” τών σπιτιῶν, ἀξία νὰ σημειωθεῖ. “Τοὺς κλειστοὺς αὐτοὺς ἐξῶστες ποὺ εἶναι τόσο χαρακτηριστικοὶ στὰ ἑλληνικὰ λαϊκὰ σπιτία, ἂν και πολὺ συχνὰ τοὺς νομίζει ὁ κόσμος γιὰ τούρκικους, τοὺς βρίσκουμε και σ' αὐτὰ τ' ἀρχαῖα και μεσαιωνικὰ ἀκόμη χρόνια. Στὴν ἀρχαιότητα τοὺς ἔλεγαν δρυφάκτους, τὸ μεσαῖωνα ταβλάτα ἢ ταβλωτὰ και σήμερα σαχνισιὰ”. Γιὰ τὴν γυναίκεια φορεσιὰ στὸ Τρίκερι παρῆγει πολὺτιμες λεπτομέρειες. Γιὰ τὰ καλλιτεχνικὰ κεντήματα τών πουκάμισων λέγει “τὰ θέματα τών κεντημάτων ἄλλα εἶναι γεωμετρικὰ και ἀποτελοῦν μιὰ ἐξακολουθητικὴ φρεζα ὅπως τὸ κλίμα, οἱ ράγες, τὸ σταφυλάκι, τὸ θνήϊκο, οἱ ραίτσες κτλ. και ἄλλα εἶναι παρμένα ἀπὸ τὸ φρυτικὸ και ζωϊκὸ κόσμο ὅπως τὰ κοβέρτια, τὸ ξομπλάκι, οἱ πάπιες, τὰ κοτάκια, τὰ πετροπούλια και τὰ διάχρορα ξομπλιαστὰ. Ἀπ' αὐτὰ τὰ θέματα τὰ κοβέρτια, τὸ κλίμα, οἱ πάπιες, τὰ πετροπούλια, κ' οἱ ραίτσες, κεντιῶνται ἀπο-κλειστικὰ με χρυσόνημα πάντα σὲ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Τὸ ξομπλι, τὸ θνήϊκο, οἱ ραίτσες, τὸ σταφυλάκι κ' οἱ ράγες κεντιῶνται συνηθέστερα με χρυσάφι και σπανιώτερα με πολύχρωμα μετάξια. Τὰ κοτάκια και ὅλα τὰ ξομπλιαστὰ κεντιῶνται μόνο με πολύχρωμα μετάξια και ποτὲ με χρυσόνημα, γιὰτι γίνονται πάντα ἀπάνω στὰ λινὰ ὑφάσματα”. Ἐξηγεῖ τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖον γίνονται τὰ κεντήματα, γραφτὰ ἢ ξομπλιαστὰ. “Ὅλα ὅσα κεντιῶνται με χρυσόνημα ἀπάνω στὰ μεταξωτὰ εἶναι γραφτὰ, δηλαδή σχεδιασμένα πάνω στὸ πανὶ και ὅλα ὅσα κεντιῶνται με πολύχρωμα μετάξια ἐπάνω στὰ λινὰ εἶναι ξομπλιαστὰ. Ξομπλιαστὰ λέγονται ἐκεῖνα τὰ μοτίβα ποὺ κεντιῶνται μετρώντας τις κλωστὲς τοῦ ὑφάσματος, χωρὶς νὰ εἶναι

προσχεδιασμένα επάνω σ' αυτό".—Το τεύχος περιέχει πληροφορίες για τον βίο και την τέχνη του Θωμά Οικονόμου, και εικόνα του από παλιά φωτογραφία. Ἡ κ. Μ. Βόλτου, ἡ γνωστὴ Ἀλεξανδρινὴ λογοτέχνης, δημοσιεύει μιὰ ἔμορφη λυρική πρόζα "ὁ σοφὸς τοῦ Μαχαλά", θέματος αἰγυπτιακοῦ. Ὁ κ. Σπαταλᾶς γράφει γιὰ δανεικὰ στοιχεῖα στὴ Σολωμικὴ ποίηση.

"*Δογοτεχνικὴ Ἐπιθεώρηση*", ἀρ. 3, Ἀπριλίου 1927, Ἀθήνα. Τὸ περιοδικὸ τοῦτο ἐξακολουθεῖ νὰ δημοσιεύει καλὴν ἐργασία. Στὴν ἀρχὴ τοῦ φύλλου βρίσκουμε σκέψεις ἐπάνω στὸν δημοτικισμό. Σημειώνουμε στίχους τοῦ Τέλλου Ἄγρα, τοῦ Σπαταλά και τοῦ Δρουσιώτη.

"*Αναγέννηση*", ἀρ. 7, Μάρτις 1927, Ἀθήνα.

"*Ατλαντίς*", μηνιαία εἰκονογραφημένη ἐκδοσις, Μάρτιος 1927, Νέα Ὑόρκη. Τόσο ἡ ὕλη ὅσο καὶ ἡ εἰκονογράφηση τῆς "Ἀτλαντίδος" εἶναι τοῦ ἀρίστου εἴδους. Στὶς σελίδες τῆς βρίσκουμε ὡς πεζὸν λόγον Βουτυρά, Παπαντωνίου, Λυκούδη. Ἡ ἐκλογή τῶν ποιημάτων ἐπιμελημένη.

"*Ἴσις*", ἐβδομαδιαῖο περιοδικό. Πάντοτε πλήρης εὐχάριστης ὕλης καὶ πάντοτε πολὺ ἐνήμερη στὴν φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ζωὴ τῆς πόλης μας.

"*Διδασκαλικὸν Βῆμα*". Ἐπίσημον ὄργανο τῆς Διδασκαλικῆς Ὀμοσπονδίας, Ἀθήνα.

"*Ἐλευθερία*". Μεγάλη Κυπριακὴ ἐφημερὶς ἐκδιδομένη δις τῆς ἐβδομάδος, Λευκωσία.

"*Δρακιά*". Δεκαήμερος Ἑλληνικὴ ἐφημερὶς τοῦ Σικάγου.

"*Ἡ Νέα Ἀγωγή*". Μηνιαῖο παιδαγωγικὸ δελτίο, Ἀθήνα.

"*Φαντάζιο*". Ἐβδομαδιαῖο εἰκονογραφημ. περιοδικό, Ἀθήνα.

"*Οἰκογένειαι*". Πανελληνίως εἰκονογραφημένη ἐφημερ. Ἀθήνα.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΙ ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ ποὺ λάβανε χώρα στὶς 9-10 Μαΐου στέφθηκαν ἀπὸ πλήρη ἐπιτυχίαν.

Ὁ εἰλικρινὴς ἐνθουσιασμός τῶν ἐπισκεπτῶν καὶ ἰδιαίτερος τῶν ξένων ποὺ μὲ πίστη προσέτρεξαν ἦταν μεγάλος. Τὸ πιὸ δύσκολο μέρος τῶν ἐορτῶν, ἡ παράσταση τοῦ «Προμηθεΐα» κατέπληξε τοὺς θεατὲς μὲ τὴν ἄρτια ὀργάνωσιν καὶ τὴν τελείαν τοῦ διδασκαλίου.

Γιὰ τὸ γιγαντιαῖο ἔργο τῶν Σικελιανῶν πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὁποίου τόσοι κατεβλήθησαν κόποι, ἐκδηλώσαμεν καὶ μεῖς μαζί μὲ ὅλο τὸν σκεπτόμενο κόσμον τὴν χαρὰ μας καὶ τὶς ἐλπίδες μας.

Καλλιτεχνικὰ γεγονότα ποὺ ἀνυψώνουν τὸ ἑλληνικὸ γόητρο καὶ δυναμώνουν τὴν εὐλάβειαν ὅλων γιὰ τὰ ἀρχαῖα μας ἀριστουργήματα γιομίζουσι ἀπὸ δίκαιη ὑπερηφάνεια τὴν ψυχὴν μας.

Οἱ ἐπευφημίσεις τοῦ ζεύγους Σικελιανοῦ ἀπ' τοὺς παρευρισκομένους ἱκανοποίησαν τὶς ὑπεράνθρωπες προσπάθειές του καὶ τὴν εὐγενικὴν του πρωτοβουλίαν, ποὺ ὑπεστήριξαν ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς ὅλοι οἱ ἐκλεκτοὶ ἐνθαρρυνταὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου.

Προανάκρουσμα τῆς λαμπρῆς ἐπιτυχίας τῶν Ἑορτῶν εἶναι οἱ γνώμεις τῶν λογοτεχνῶν καὶ καλλιτεχνῶν ποὺ δημοσιεύτηκαν στὸν τύπον παραθέτομε ἐδῶ τὶς γνώμεις τοῦ Μαλακάση καὶ Νιρβάνια μ' ὅλη τὴν ἐκτίμησίν μας γιὰ τοὺς μεγάλους αὐτοὺς παραγοντες τῆς Τέχνης:

Τὴν ὑπεράνθρωπην προσπάθειαν τοῦ ζεύγους Σικελιανοῦ τὴ βρίσκω ἄξιαν κάθε ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ. "Ὅτι μᾶς γυρίζει στὴν ἀπαράβλητην ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος εἶνε γιὰ μένα ἱερὸν καὶ ἅγιον.

Δὲν εἶμαι σὲ θέσιν νὰ σχολιάσω λεπτομέρειες καὶ τρόπους τῆς παραστάσεως τοῦ Προμηθεΐα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα ἅμα φέρων μπροστά μου τοῦ κυματισμοῦ ἐνὸς τέτοιου θείου δράματος, νοιώθω νὰ μεγαλώνει καὶ νὰ ἐξαιρεται ὅλο μου τὸ εἶνε. Ἀφίνω ἀκόμα καὶ τὸ Προμηθεϊακὸ πρόβλημα μὲ ποιὰ δύναμιν μὲ σέρνει καὶ παίζει μαζί μου χωρὶς νὰ μὲ ἐξευτελίξει. "Ὅσο μικροὶ κι ἂν εἴμαστε μπροστά του, κι ὅσο κι ἂν μᾶς διαφεύγει ἡ λύση του, δὲ χανόμεθα σὲ ὠκεανὸ ἀπελπισίας. Ἀλλὰ στὴν παράστασιν ξαναγυρίζω.

Ἡ ἀνάληψιν τέτοιου κολοσσιαίου ἔργου εἶνε τιμὴ δίκαια σ' ἐκείνους ὅπου τὸ ἀνέλαβαν. Ἡ Ἀθήνα ἄς τὸ παραστέκει ὅπως τὸ ἀξίζει.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ.

Οί Δελφικές γιορτές, όπως τις όνειρεύθηκε, ένας μεγαλόπνοος ποιητής — ο Άγγελος Σικελιανός — και όπως, σε μιὰ τιτανική, πράγματι, προσπάθεια, τις προετοιμάζει, τόσους μήνας τώρα, με τὴν ἐμπνευσμένη συνεργασία τῆς κ. Εὐᾶς Σικελιανοῦ, εἶναι, βέβαια, ἕνας ἄθλος ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους, πού εἶδε ἡ ἐποχὴ μας. Κάθε πιστὸς ἑλληνικοῦ θαύματος δὲν ἔχει παρὰ νὰ εὐχηθῆ τὸ ὥρατο καὶ ἀπότολμον ὄνειρο νὰ γίνῃ, κάτω ἀπὸ τὴν ἱερὴ σκιά τῶν Φαιδριάδων, καὶ μιὰ ὥραία, ζωντανὴ πραγματικότητα.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ.

Η ΑΦΙΞΗ τῆς Μαρίκας Κοτοπούλη στὴν πόλη μας ἦταν ἕνα ἐξαιρετικὰ καλλιτεχνικὸ γεγονός.

Μαζὶ με τὸν θίασό της, πού ἀπαρτιζότανε ἀπὸ ἄριστα στοιχεῖα τοῦ ἑλλ. θεάτρου, ἦρθε καὶ ὁ Μανώλης Καλομοίρης, ὁ διάσημος ἑλλ. μπουσουργός.

Μεταξὺ τῶν ἔργων πού ἐπαίχθησαν σημειώνουμε τὸν “Μάκβεθ” τοῦ Σαίξπηρ, τὸν “Πόλεμο” τοῦ Ἀρτσιμπάτσφ, τὴ “Στέλλα Βιολάντη” τοῦ Ξενοπούλου καὶ τὸ νέον ἔργο τοῦ Ἀπ. Λεοντῆ “Σκλάβοι στὸ Μίσος”.

Στὴν τραγωδία τοῦ Σαίξπηρ ὡς Λαίδυ Μάκβεθ ἡ Μαρίκα Κοτοπούλη κυριολεκτικὰ μᾶς συνάρπασε με τὴν ἀφθαστὴ τέχνη της· μὰ καὶ ὁ Βεᾶκης μᾶς ἔδειξε ὅλο τὸ μεγάλο του ταλέντο.

Κοντὰ στοὺς παλαιότερους δοκιμασμένους ἠθοποιούς τοῦ θίασου, πολὺ ἐκτιμήθηκε ἀπ’ τὸ κοινὸ ἡ ἀναμφισβήτητὴ ἀξία τοῦ νέου ἠθοποιοῦ Δ. Μινωτῆ.

Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΛΟΓΟΣ τῆς 15 Ἀπριλίου περιέχει μιὰ πολὺ χαρακτηριστικὴ περιγραφὴ τοῦ Καβάφη καμωμένη ἀπ’ τὸν κ. Καζαντζάκη, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπισκέφθηκε φέτος, κατὰ τὴν διέλευσή του ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια.

Στὸ ἡμίφως τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Καβάφη προσπαθοῦσε, μᾶς λέγει ὁ κ. Καζαντζάκης, νὰ διακρίνει τὴν μορφή τοῦ ποιητῆ. “Ἀνάμεσά μας εἶναι ἕνα μικρὸ τραπεζάκι, γιομάτο ποτήρια με Χιώτικη μαστίχα κ’ οὐίσκι — καὶ πίνουμε.....”

«Ξεχωρίζω στὰ σκοτεινά, ἐπάνω στὸ ντιβάνι, τὴ φυσιογνωμία του — πότε ὅλο ἔκφραση μεφιστοφελικὴ κ’ εἰρωνεία καὶ τὰ ὥραϊα μαῦρα μάτια του ξάφνου ἀστράφτουν, μόλις πέσει ἐπάνω τους μιὰ μικρὴ ἀκτιδὰ ἀπὸ τὸ φῶς τῶν κεριῶν, καὶ κάποτε πάλι γέρνει ὅλο φινέτσα, παρακμὴ καὶ κούραση.....”

“Ὁ Καβάφης ἔχει ὅλα τὰ τυπικὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς ἐξαιρε-

τικοῦ ἀνθρώπου τῆς παρακμῆς — σοφός, εἰρωνικός, ἡδονιστῆς γόης, γιομάτος μνήμη. Ζεῖ “σὰν ἀδιάφορος”, “σὰ θαρραλέος”. Κοιτάζει, ξαπλωμένος σὲ μιὰ μαλακὴ πολυθρόνα ἀπὸ τὸ παράθυρό του καὶ περιμένει τοὺς “Βαρβάρους” νὰ προβάλουν”.

“Μιλοῦμε” λέγει ὁ κ. Καζαντζάκης “γιὰ πλῆθος πρόσωπα κ’ ἰδέες, γελοῦμε, σωπαίνομε καὶ πάλι ἀρχίζει, με κάποια προσπάθεια ἢ κουβέντα. Ἐγὼ πολεμῶ νὰ κρύψω στὸ γέλιο τὴ συγκίνηση καὶ τὴ χαρὰ μου. Νά, ἕνας ἄνθρωπος μπροστά μου, ἄρτιος, πού τελεῖ τὸν ἄθλο τῆς τέχνης με ὑπερηφάνεια καὶ σιωπὴ, ἀρχηγὸς ἐρημίτης, κ’ ὑποτάσσει τὴν περιέργεια, τὴ φιλοδοξία καὶ τὴ φιλήδονία, στὸν αὐστηρὸ ρυθμὸ μιᾶς ἐπικουρείας ἀσκητικῆς”.

Μὲ πολὺ πνεῦμα ὁ κ. Καζαντζάκης προσθέτει ὅτι τοῦ φαίνεται πὼς ὁ Καβάφης “ἔπρεπε νὰ εἶχε γεννηθῆ στὸν 15ο αἰῶνα στὴ Φλωρεντία, καρδινάλιος, μυστικισὺμβουλος τοῦ Πάπα, ἔκτακτος ἀπεσταλμένος στὸ Παλάτι τοῦ Δόγη, στὴ Βενετία, καὶ ἐπὶ πολλὰ χρόνια, πίνοντας, ἀγαπώντας, χαζεύοντας στὰ κανάλια, γράφοντας, σωπαίνοντας — νὰ διαπραγματεύεται τὶς πιὸ σατανικὲς καὶ πολὺπλοκες καὶ σκανδαλώδεις ὑποθέσεις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας”.

Ὁ κ. Καζαντζάκης ὁμιλεῖ καὶ γιὰ τὴν φόρμα στὸ ἔργο τοῦ Καβάφη. “Σῶμα καὶ ψυχὴ στὰ τραγοῦδια του εἶναι ἕνα. Σπάνια στὴν ἱστορία τῆς φιλολογίας μας μιὰ τέτοια ἐνότητα ὑπῆρξε τόσο ὀργανικὰ τέλεια”.

Ο ΓΝΩΣΤΟΣ ΛΟΓΙΟΣ κ. Πατρὶς Ἀλβέρ στις “Nouvelles Littéraires” τοῦ Παρισιοῦ (15 Ἀπριλίου) γράφει γιὰ τὴν ἑλληνικὴ διανόηση τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ κ. Ἀλβέρ λέγει ὅτι στὴν Ἀλεξάνδρεια τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον διακρίνεται περισσότερο τῶν ἄλλων “dans les productions de l’esprit. La colonie grecque d’Alexandrie a ses maisons d’éditions, ses salons littéraires, ses cénacles, ” voire ses chapelles, ses scandales litteraires”. Ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ἐπίδοση τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀλεξανδρινοῦ τύπου, καὶ γιὰ τὴν ζωτικότητα τῆς λογοτεχνικῆς κίνησης.

ΜΕ ΜΕΓΑΛΗ ἐπιτυχία δόθηκε στὶς 16 Μαΐου ἀπ’ τὸ θίασο Κοτοπούλη στὸ θέατρο Ἀλάμπρα τὸ νέο ἔργο τοῦ γνωστοῦ λογοτέχνου κ. Ἀπ. Λεοντῆ “Σκλάβοι στὸ Μίσος”.

Μετὰ τὶς “Χαμένες Δυνάμεις” καὶ τὶς “Δυὸ Γυναῖκες” ὁ Λεοντῆς μᾶς ἔδωσε τὸ δυνατό δρᾶμα πού με πολὺ ἐνδιαφέρον παρακολούθησαν οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ξέρουν νὰ ἐκτιμῆσουν τὴν ἀξία καὶ ν’ ἀποδώσουν δικαιοσύνη στὸν ἐκλεκτὸ θεατρι-

κό συγγραφέα που τιμά την 'Αλεξανδρινή φιλολογική οικογένεια.

Ο Λεοντής δεν είναι ο επιτήδειος τεχνίτης που συναρπάζει τα πλήθη με τις φτιαχτές συγκινήσεις και τις κολπαδόρικες σκηνές· δουλεύει με ειλικρίνεια, δημιουργεί. Κατέχει αρκετά μυστικά του σανιδιού, αλλά για να ικανοποιήσει περισσότερο τους θεατές θάπρεπε ίσως να θυσιάσει ένα μέρος των ιδεολογικών ιδιοτήτων του έργου του και να ειδικοποιηθεί στον τσαρλατανισμό που σήμερα είναι και ο πιο εύκολος δρόμος για να φθάσει κανείς, ιδίως στο θεατρικό κλάδο.

“Σκλάβοι στο Μίσος” είναι έργο δυνατής δημιουργικής πνοής. Έχει μέσα του βαθυστόχαστες έννοιες καθορισμένες, μοντέρνες ιδέες όχι παραδόξες και νοσηρές, αλλά φυσικά εξελιγμένες, διαχυτικότητα ανθρώπινων συναισθημάτων της σύγχρονης κοινωνικής κατάστασης. Αγγίζει και παρουσιάζει προβλήματα που άσασχολούν από πάντα τον άνθρωπο μα που καθέννας λύει με τον δικό του τρόπο. Αναπαριστάει την πάλη του αριβίστα και του ιδεολόγου με φόντο τον εργατικό κόσμο που προσέχεται σήμερα παντού από τόσους ανθρώπους της σκέψης. Η γλώσσα του έργου ζωντανή, όμορφη.

Δυο αδελφοί, ο κ. κ. Τάμπρα. Ο ένας ο 'Αλέξης ο πιο μικρός, αγέρωχος, σκληρός, δυνατός, η πραγματική εικόνα του αριβίστα, ο άλλος, ο Σταμάτης, εγωϊστής, φιλόδοξος· κι' οι δυο έτοιμοι να θυσιάσουνε τα πάντα, αρκεί να φθάσουν. Έχουν ένα έργοστάσιο που οικειοποιήθηκαν εξαφανίζοντας κάθε ίχνος αποδείξεως συνεταιρισμού τους με τον ζημικό Βάλβη ο οποίος πέθανε αφήνοντας δυο ορφανά, τον Πέτρο και την Άννα. Οι Τάμπρα για να σκεπάσουν και να πνίξουν το δίκαιο των παιδιών, τ' ανατρέφουν μαζί τους, κάτω απ' το άγρυπνο μάτι του δυνατού. Μεγάλωσαν. Την Άννα, για να ξεουδετερωθεί κάθε κίνδυνος απ' το μέρος της, την κάμει ο ένας, ο μικρότερος, έρωμένη του. Τον Πέτρο τον πιέζουν, του επιβάλλονται με την ισχύ της θέσης τους. Ο Πέτρος δεν είναι χαρακτήρας που υποκύπτει, ξέρει τι μπορεί ν' απαιτήσει, άλλ' υπάρχει η Ρένα ή κόρη του Σταμάτη, ένας παθολογικός τύπος γυναίκας που έχει έγκεφαλικές διαταράξεις. Ο Πέτρος είναι έτοιμος να θυσιαστεί γι' αυτήν· μεγάλωσαν μαζί, την αγαπά, ειλικρινά, ιδεολογικά, σύμφωνα με τον χαρακτήρα του και τις αρχές του. Σ' αυτήν όμως υπάρχει βαθειά ριζωμένος ο εγωϊσμός της οικογένειάς της, η δυσπιστία των πλούσιων κοριτσιών όταν οι φτωχοί τους δείξουν αισθήματα, και αν και μέσα της νοιώθει αγάπη για κείνον, τον σταματά στην εκδήλωση των αισθημάτων του, τον

προσβάλλει, τον αφήνει να έννοήσει πως δεν πιστεύει στα λόγια του γιατί τα υπαγορεύει ο ύπολογισμός. Είναι αντίδη απ' την πραγματική κατάσταση του σπιτιού της. Εκείνος απογοητεύεται απ' το φέρεμά της, αν και ξέρει τα δικαιώματά του πάνω στο έργοστάσιο, φεύγει στην 'Αμερική και μπαίνει σ' ένα ξένο. Είναι ζημικός· μετά καιρό, κάμει μια σπουδαία εφεύρεση ικανή να τον δοξάσει. Η καρδιά του που υπαγορεύει να την δώσει στο έργοστάσιο Τάμπρα· ιδεολόγος καθώς είναι θέλει να τους ανταποδώσει το καλό για το κακό, και επιστρέφει. Ο γυρισμός τον όμως του όποιου οι ενδιαφερόμενοι δεν ξέρουν τις αιτίες, αναστατώνει όλους. Το έργοστάσιο βρίσκεται σε άσχημα χάλια, απ' τον πόλεμο γερού συνογωνιστή πούχει τον αρχιλογιστή τους πληρωμένο κατάσκοπο. Για να μην κλείσει απ' την έλλειψη πρώτης ύλης οι Τάμπρα προκαλούν απεργία με αίτιο το βάνασο φέρεσιμο του 'Αλέξη προς τους εργάτες· οι όποιοι τον μισούν σε σημείο που καταταστρώνουν σχέδιο ν' ανατινάξουν το έργοστάσιο το μεσημέρι όταν μόνος ο 'Αλέξης κάμει την επιθεώρηση. Ο μηχανικός από εύγνωμοσύνη προς τη Ρένα—που στάθηκε στην αρρώστεια του παιδιού του — σε μια στιγμή που συνέχεται, της τα λέει όλα και της δίνει το κλειδί του υπόγειου όπου υπάρχει δυναμίτις.

Ο Πέτρος έρχεται. Από παντού τον υποδέχονται κρύα. Κανείς δεν ξέρει το σκοπό του. Η αδελφή του φοβάται για τις σχέσεις της με τον 'Αλέξη. Οι άλλοι τον προτιμούν μακριά για κάθε ασφάλεια. Ο Πέτρος παρουσιάζεται ταπεινά υπό την πρόφαση ότι ταλαιπωρημένος στα ξένα έρχεται να τους ζητήσει κάποια θέση μέσα στο έργοστάσιο. Οι δυνατοί, οι μεγάλοι, νομίζοντας πάντα πως μπορούν να συντρίβουν κείνους που φοβούνται για επικίνδυνους τον δέχονται με τον χειρότερο τρόπο και για να τον ξεφορτωθούν του προσφέρουν μια άσημαντη θέση σ' ένα υποκατάστημα τους στην πόλη. Ο Πέτρος ξέρει την κατάσταση της αδελφής του, βλέπει την στάση της Ρένας τότε ένθαρρυντική τότε προσβλητική και εξανίσταται. Μια σκηνή με την αδελφή του, που σε μια στιγμή ζηλοτυπίας, του τα έξηγει όλα και τον παρακαλεί να την προστατεύσει, τον κλονίζει. Της λέει πως είναι υπεύθυνη αυτή αφού παραδόθηκε θεληματικά στον 'Αλέξη και ότι δεν έχει σκοπό να του επιβάλει να την πάρει. Τέτοια πράγματα δεν είναι της εποχής μας· μέσα του όμως γίνεται πάλη. Καλά, καθέννας λοιπόν το δίκιο του. Η δικαιοσύνη για όλους όχι μόνο για την αδερφή του. Πρέπει με κάθε μέσο ν' αποχτήσει το μερίδιο του πατέρα του, να προικίσει την Άννα με το πιστόλι στο χέρι μετά που

ἐξάντλησε ὅλα τὰ μέσα πειθοῦς, παίρνει γραπτή τὴν ἀναγνώριση τοῦ χρέους ἀπ' τὸν Ἀλέξη· κείνη τῆ στιγμῇ ὁμως ἔρχεται ἡ Ρένα — πού, χωρὶς νὰ τὴν δοῦν, παρακολούθουσε ὅλο τὸ τέλος τῆς σκη- νῆς. Βλέπει τὴν κατάντια τῶν δικῶν της πού χρεωστοῦν στὸν Πέ- τρο, βλέπει τὴν ἐκβιαστικὴ στάση τοῦ Πέτρου. Πληγωμένη στὸν ἐγωϊσμό της τὸν ὑβρίζει. Ὁ Πέτρος τῆς πετᾷ τὸ χαρτί, λέγοντάς της πῶς θὰ τοὺς συντρίψει μὲ τὸ μυαλό του, ὑπονοῶντας τὴν ἐ- φεύρεση, καὶ φεύγει.

Μόλις μαθαίνουν τὴν ἐφεύρεση οἱ ἐργοστασιαρχες ταράσσονται. Πρέπει νὰ τὸν συκρατήσουν μὲ κάθε εἶδους μέσο, ἔστω κι' ἂν πέσουν κι' ἂν ταπεινωθοῦν. Καὶ ἀρχίζουν τὰ παρακάλια. Ἡ Ρένα πληγωμένη στὸν ἐγωϊσμό της ἔχει μιὰ καινούργια κρίση ἀρρώ- στειας πού τὴν σπρώχνει νὰ τινάζει τὸ ἐργοστάσιο στὸν ἀέρα κατὰ τὸ σχέδιο τῶν ἐργατῶν, νομίζοντας πῶς εὐχαριστεῖ ἔτσι καὶ τὸν πατέρα της πού τρέμει μπροστὰ στοῦ σβύσιμο τῆς δουλειᾶς ἀπ' τὸν μαρασμό ὅταν συννενοηθεῖ, ὅπως τᾶχει δηλώσει, ὁ Πέτρος μὲ τὸν συναγωνιστὴ τους. Καὶ βάζει φωτιά στοῦ φυτῆλι. Γυρίζοντας συν- αντᾷ τὸν Πέτρο. Ἀγαναχτισμένος καθὼς εἶναι ἀπ' τὴν ἀποκάλυψη τοῦ κατάσκοπου λογιστῆ τῆς τὰ λείει ὅλα. Ἀφήνουν κι' οἱ δυὸ γιὰ μιὰ στιγμῇ νὰ φανεῖ γυμνὴ ἡ ψυχὴ τους. Γιὰ κείνην πού ἀγαπᾷ εἰλικρινά, μακριὰ ἀπὸ κάθε ὑπολογισμό, θὰ μείνει μαζύ τους, θὰ προσφέρει τὴν ἐφεύρεσί του. Ὅσο γρήγορα κι' ἂν δό- θηκαν οἱ ἐξηγήσεις· ἡ ἔκκρηξη γίνεται· ὅλα μεταβάλλονται σὲ στάχτη. Ἔτσι εἶναι, στὴ ζωὴ πρέπει νὰ βιαζώμαστε. Ὅταν ἀπο- φασίσουμε κάτι καλὸ πολλές φορές μᾶς λείπει ὁ χρόνος. Ἡ μοῖρα μᾶς σταματᾷ ἄσπλαχνα.

ΕΛΑΒΑΜΕ ἀπ' τὴν Κρήτη (Χανιά) μιὰν ἀγγελία περιοδικοῦ πού θὰ λέγεται «Δομένικος Θεοτοκόπουλος». Χωρὶς νὰ ἀποκλείει συστηματικὰ τὴν μὴ Κρητικὴ συνεργασία, τὸ περιοδικὸ θὰ ἔχει πρὸ πάντων Κρητικὸ χαρακτῆρα. «Εἴμαστε τοπικιστὲς ὡς σὲ ση- μεῖο ἐγωϊστικὸ» λέγει ἡ ἀγγελία, ἡ ὁποία περιέχει ἐπίσης μερικὲς λέξεις γιὰ ἓναν σκοπὸ πού ἐγκρίνουμε πολὺ, τὴν διάσωση ἢ τὴν διάδοση «τῶν σκόρπιων ἀγριολούλουδων» τῆς Κρητικῆς λαογρα- φίας. Τὸ περιοδικὸ (30 σελίδες τὸ φυλλάδιο) θὰ περιέχει καὶ εἰκονογραφεῖς.

ΣΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ μας τεῦχος ἡ πρώτη γραμμὴ τῆς σελίδος 20 διαβάζεται ὡς τετάρτη γραμμὴ στὴ σελίδα 21.